

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 65 • MART 2 0 0 2

FIYATI:2.500.000.-TL.

- *Vergi idaresi değişecek mi?*
- *Dünya Bankası'ndan vergi sistemi ve idaresine öneriler*
- *Türkiye rekabet gücünü kaybetti*
- *Eşyalar elektronik ortamda gümrüklenecek*
- *İşsiz sayısı yüzde 70 arttı*

Ekonomik Rapor

Sahibi
Mustafa ÖZYÜREK

Genel Yayın Yönetmeni
Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI
Ali E. DOĞANOĞLU
Ahmet FETTAHOĞLU
Bariş TOPRAK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Ümit Matbaası
(0.312) 419 38 26

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya tamamı alıntı yapılamaz

Gündem vergi

Türkiye'nin gündemini önemli ölçüde vergiler oluşturuyor. Kamu finansman dengesinden, vergi beyannamelerine kadar birçok taşın altından vergi çıkıyor. Önümüzdeki günlerde de vergiyi ve vergi idaresini sürekli tartışacağız.

Geçtiğimiz günlerin en çok tartışılan konularından biri olan Emlak Vergisi'nde sorun Kasım ayına ertelendi. Emlak Vergisi'ndeki yeni düzenleme ile arsa ve arazilerin birim değerleri takdir komisyonlarınca dört yılda bir belirlenecek. 2001 yılı Emlak Vergisi Tarhına esas matrahlar yüzde 53.2'lik yeniden değerlendirme oranında artırılmasıyla bulunacak. Bu bulunan tutarın yarısı 2002 yılı Emlak Vergisi'nin ilk taksidi olarak Mart, Nisan ve Mayıs aylarında ödenecek. İkinci taksit ise takdir komisyonlarınca yapılacak belirlemeye göre Kasım ayında alınacak.

2001 yılında Gerçek Usulde elde edilen ticari kazançlar ile serbest meslek kazançları ve faiz gelirleri Mart ayı içinde beyan edilerek ilk taksidi ödenecek.

1996 yılından buyana gündemde bulunan ve daha sonra TBMM'de kadük hale gelen Özel Tüketim Vergisi Kanun Tasarısı önümüzdeki günlerde yeniden TBMM gündemine gelecek.

Gelir İdaresinin yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalar devam ediyor. Kapalı kapılar ardında en çok tartışılan konulardan biri olan Gelir İdaresi'nin yeniden yapılandırılması konusunda ortak çözüm bulunması güç gözüküyor. Ancak bu yeniden yapılandırmanın hayata geçmesi noktasında gerek IMF, gerekse Dünya Bankası ısrarlı bir yaklaşım sergiliyor.

Sayfalarımızda bu konularla ilgili detaylı bilgilere yer verdik. İlgi ile okuyacağınızı umduğumuz bu sayımızda da birbirinden ilginç konular yer aldı. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle

Nail SANLI
Genel Sekreter

Vergi idaresi değişecek mi?

1 8 Ocak 2002 tarihli niyet mektubunda vergi sistemi ve kamu hizmetlerinin reforma tabi tutulacağı tahdütü yer aldı.

Vergi sistemine ilişkin reform üç aşamadan oluşacak. İlk aşama olarak dolaylı vergi sistemi basitleştirilecek, faiz vergileri üzerinden alınan vergiler yeniden düzenlenecek. Bu düzenlemenin Nisan ayı içinde TBMM'nden geçmesi bekleniyor.

İkinci aşamada, dolaysız vergi sistemi reforma tabi tutulacak. Temel vergi yasaları olarak tanımlanan Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Vergi Usul kanunun'da kapsamlı bir değişiklik yapılacaktır.

Bu kapsamda yapılacak düzenlemelerde;

- Yatırım gelirleri üzerindeki vergiler uyumlaştırılacak.
- Enflasyon muhasebesi uygulamasına geçilecek.
- Yatırım teşvik sistemi rasyonel hale getirilecek.
- Vergi idaresi yeniden organize edilecek.

1050 sayılı Muhasebeyi Umumiye Kanunu değişiyor. Muhasebeyi Umumiye Kanunu yerine Mali Yönetim ve İç Kontrol Kanunu yürürlüğe girecek. Bu kanun bütçeleme, muhasebeleştirme, şeffaflık ile iç ve dış kontrol konularını kapsayacak.

Dünya Bankası, 20.08.2001 tarihli "Turkey Public Expenditure and Institutional Review, Reforming

Budgetary Institutions For Effectiveness and Government" başlıklı raporu ile Türk Kamu Harcama Yönetimi ve Denetiminin sorunlarını irdeleyerek bütçe ile ilgili kuruluşların reformuna ilişkin öneriler getirmişti. Dünya Bankası bu eylem planı uygulanması için 1.3 milyar dolarlık uyum kredisi verecek. Bu kredinin alınabilmesi için Dünya Bankası hazırladığı önerilerin hayata geçirilmesi yönünde adım atılmasını istiyor.

Dünya Bankasıyla yapılan çalışmalar

Dünya Bankası ile Kamu ve Mali sektör uyum kredisi çerçevesinde bütçe reformu, muhasebe reformu, personel reformu ve vergi reformu çalışmaları yürütülüyor.

Bütçe reformu çerçevesinde, kamu kesimi borçlanma gereği şeffaf hale getirilecek. Tüm harcamalar bütçede gösterilecek. Borç yönetiminde şeffaflık sağlanacak, bütçe kod yapısı yenilenecek.

Dünya Bankası ve IMF, taahhüt ve tahakkukların haftalık raporlarının tutulacağı bir sistem öneriyor. Maliye ise uyumlaştırılmış tahakkuk muhasebe sistemi öneriyor. Ayrıca Dünya Bankası şeffaflığın sağlanması için tüm harcamaların bütçe dahilinde gerçekleştirilmesini ve denetimin etkinleştirilmesini talep ediyor.

Muhasebe reformu çerçevesinde genel ve katma bütçeli kuruluşlarla birlikte, mahalli idareler, sosyal güvenlik kuruluşları, döner serma-

yeler kapsama alınacak. 1050 sayılı Muhasebeyi Umumiye Kanunu yerine Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu tasarısı hazırlanarak yasallaştırılacak.

IMF vergi yönetim ve denetiminin değişmesini istiyor

IMF'in Vergi Reformu Gündemi - Yeni Adımlar başlıklı raporunda yer alan görüş ve önerileri niyet mektubunda da temel başlıklar itibarıyla yer aldı.

IMF Gelirler Müsteşarlığı kurulmasını isterken, Maliye Bakanlığı buna karşı çıkıyor. Bulunan çeşitli ara formüller ise kabul görmedi. Ayrıca Hesap Uzmanları Kurulu'nun bu müsteşarlığa bağlanarak büyük ölçekli işletmeleri denetlemesi IMF tarafından ısrarla savunulan görüşlerden birini oluşturuyor.

IMF Maliye Müfettişlerini vergi denetimi görevinin sona erdirilmesi ve teftiş görevlendirilmesini Gelirler Kontrolörlerinde vergi denetimi ve iç denetimle görevlendirilmelerini istiyor. Maliye Bakanlığı bu görüşe karşı çıkıyor. Ayrıca bölge müdürlükleri vergi daireleri ve mal müdürlüklerinin yeni baştan dizayn edilmesi görüşü IMF tarafından savunuluyor.

IMF, Gelirler Müsteşarlığı ve Vergi Denetimine ilişkin önerilerinde ısrarcı bir yaklaşım sergiliyor. Maliye Bakanlığı'nın bu düzenlemelere ilişkin oluşan direncin kırılıp kırılmayacağı önümüzdeki günlerde netleşecek.

Dünya Bankası'ndan vergi sistemi ve idaresine öneriler

Dünya Bankası'nca Türkiye'ye sağlanacak II. Programlanmış Mali ve Kamu Sektörü Uyum Kredisi hazırlıkları çerçevesinde ülkemizde incelemelerde bulunan Dünya Bankası heyetince, bu alanda Maliye Bakanlığı'nca ortaya konulan görüşleri de dikkate alan bir Rapor hazırlanarak, bir bilgi notu şeklinde ilgili mercilerin değerlendirilmesine sunulmuştur.

Hükümetçe vergi sisteminin iyileştirilmesine dönük olarak oluşturulacak olan orta vadeli stratejinin şekillendirilmesinde teknik destek sağlamayı öngören sözkonusu heyetin çalışmaları sonucu hazırlanmış olan Rapor, vergilendirme politikası ve idaresi alanında Gelirler Genel Müdürlüğü'ne vergi sistemi ve vergilendirme idaresi alanlarında önemli stratejik önlemler öneriyor. Bu öneriler arasında; dolaylı vergi sisteminin basitleştirilmesi ve daha tutarlı ve bütünleşik duruma

getirilmesi, düşük ücret grupları üzerindeki vergi yükünün hafifletilmesi, çeşitli finansal yatırım araçları üzerindeki reel efektif vergi hadlerinin uyumlaştırılması, iş hayatında Kurumlar ve Gelir vergisi mükellefleri üzerindeki vergilerin, faiz gider ve gelirleri itibariyle, reel faiz haddi gözönüne alınarak kademeli biçimde tümüyle endekslenmiş hale getirilmesi ve cömertçe verilmiş olan yatırım teşviklerinin azaltılması ile daha basit ve şeffaf hale getirilmesi gibi doğrudan mevcut vergi sistemi ile ilgili olanların yanısıra; vergi mükelleflerinin faaliyetleri hakkında daha kapsamlı bilgi tabanı oluşturulması ve vergilendirme etkinliğinin arttırılması için "Vergilendirme Bilgi Ağı" oluşturulması, vergi idaresi organizasyonunun müsteşarlık düzeyinde örgütlenmesi, Maliye Bakanlığı bünyesinde ayrı bir Vergilendirme Politikası Birimi kurulması, ver-

gi idaresi için özel bir iç denetim fonksiyonu tesis edilmesi gibi vergi idaresinin işleyişi ve kurumsal yapısına ilişkin öneriler de yer almaktadır.

Bilgi notunda Türkiye'de halen yürürlükte olan vergi sistemi ve vergilendirme idaresi ile ilgili başlıca şu saptamalar yapılmaktadır;

- Geçen on yıllık sürede GSMH'nin yüzdesi olarak 18.9'dan 31.2'ye çıkan merkezi hükümet vergi gelirleri OECD ortalamasının altında kalmakta ise de, orta gelir grubu ülkeleri ortalamasının üzerindedir.

- Hernekadar artışın önemli bir bölümü yüksek nominal ve reel faizlerden kaynaklanan faiz gelirleri üzerinden elde edilmişse de gelirden alınan vergilerin GSMH'ya oranı 1990 yılındaki yüzde 10 oranından 2000 yılında yüzde 14'e yükselmiştir.

- Aynı dönemde dolaylı vergiler

daha hızlı bir artış göstermiş ve bu grup vergi gelirlerinin en önemli bileşenini oluşturan KDV'nin tahsilatının GSMH' ya oranı yüzde 3'ten yüzde 7'ye yükselmiştir.

- Vergi hasılatının arttırılmasına dönük yoğun çabalara rağmen 1990'lı yıllarda Hükümet Bütçesi GSMH'nın yüzde 10'u mertebesinde açık vermiş, bütçe açığı 1999 yılında yüzde 24 ile en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Yüksek "kamu kesimi borçlanma gereği" borç stokunun hızla büyümesi, reel faizlerin ve enflasyonun daha da yükselmesi sonucunu getirmiştir.

- Halen GSMH'nın yüzde 30'unun üzerinde olan vergi yükü, vergi gelirlerinin arttırılması yolunda en önemli engeli oluşturmakta, ayrıca temel KDV oranının yüzde 18, Gelir Vergisi en üst dilim oranının yüzde 40 ve Kurumlar Vergisi oranının yüzde 33 olması, son yıllarda vergi gelirlerindeki artışın özel ve bir defaya mahsus olarak konulmuş vergilerden kaynaklanması, süregelen ekonomik durgunluk ve bunun şirket karlarını düşürmesi ve bu hususların yanı sıra istihdamın yüzde 45'inin tarım kesiminde olması, çalışanların yaklaşık yüzde 40'ının asgari ücret düzeyi gibi düşük bir düzeyde ücret alması ve kayıt dışı ekonomi ve istihdamın yüksek

boyutu gibi yapısal faktörler, toplam vergi gelirlerinin arttırılması yolundaki başlıca engelleri oluşturmaktadır.

Yukarda başlıcaları verilen tespitlerin yapıldığı Raporda vergi sisteminin iyileştirilmesi yolunda aşağıdaki hedeflere yer verilmektedir;

- Vergi gelirlerinde, sürdürülebilir bir mali dengenin, fiyat istik-

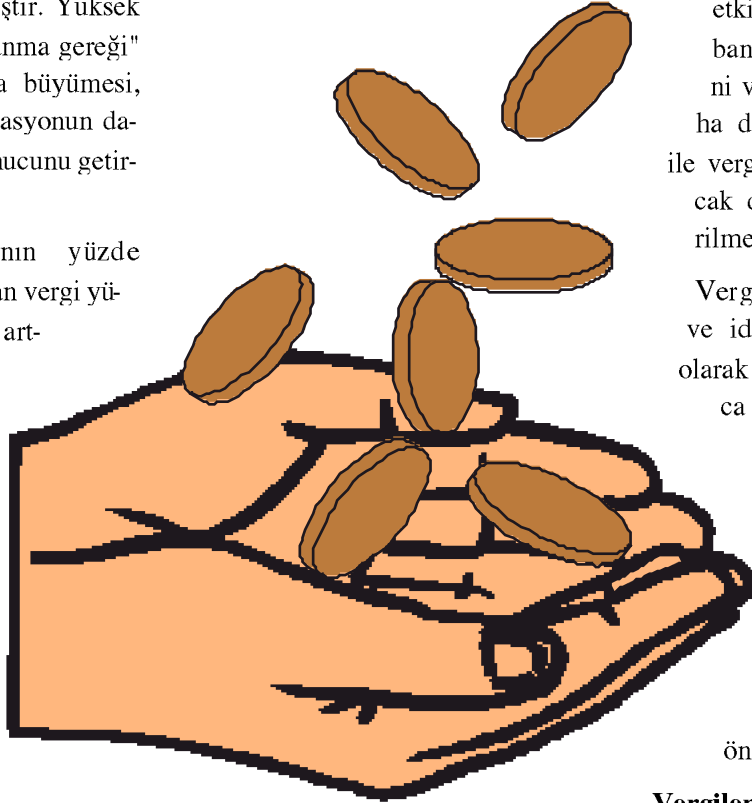
tikrarını, yatırımcı güvenini pekiştirmek ve öngörülen yatırım maliyetlerini düşürmek suretiyle arttıracak, vergi adaletini iyileştirecek, düşük ücretli çalışanlar üzerindeki vergi yükünü düşürecek ve AB'ne giriş çerçevesinde uluslar arası düzeyde daha rekabetçi bir vergilendirme ortamına girilmesini sağlayacak şekilde değiştirilmesi,

- Vergi idaresinin verimlilik ve etkinliğinin, vergi tabanının genişletilmesi ve mevcut veya daha düşük vergi hadleri ile vergi hasılatını arttıracak doğrultuda iyileştirilmesi.

Vergilendirme sistemi ve idari yapısıyla ilgili olarak tespit edilen başlıca sorunların yer verildiği Dünya Bankası çalışmasında, varolan vergi sisteminin iyileştirilmesi amacıyla aşağıda ana çizgileriyle verilen bir strateji önerilmektedir;

Vergilendirme Sistemine İlişkin Başlıca Öneriler

- Katma Değer Vergisinde halen 5 olan oran kademe sayısının, bir standart oran ve bir de daha düşük oran olacak şekilde ve halen değişik adlar altında bazı mal ve hizmetler için uygulanmakta olan özel vergilerin, sınırlı sayıda lüks mala uygulanacak şekilde "Özel Tüketim Vergisi" başlığı altında toplanması suretiyle, dolaylı ver-

rarının ve ekonomik büyümenin sağlanmasına katkıda bulunacak bir büyümenin gerçekleştirilmesi ve idame ettirilmesi,

- Vergi sisteminin yapısının; özellikle sermaye yatırımı gelirlerinin vergilendirilmesinde olmak üzere, çarpıklıkları, karmaşıklık ve belirsizlikleri azaltacak, vergi politikası şeffaflığını ve is-

gilerin yapısının sadeleştirilmesi ve daha bütünlük hâle getirilmesi, KDV sistemine dahil edilecek işletmeler için asgari bir ciro düzeyi saptanarak mevcut idari olanakların büyük vergi mükellefleri için kullanılabilir hâle getirilmesi,

- Düşük ücretli çalışan kesim üzerindeki vergi yükünün hafifletilmesi, mevcut "özel indirim" in kaldırılarak bir bireysel "vergi indirimi" şekline dönüştürülmesi ve bu indirimin tutarının KDV İadesi sisteminin kaldırılması ile sağlanacak tasarrufla artırılması,

- Değişik finansal yatırım araçları üzerindeki reel vergi yükünün, süresi üç ayın üzerindeki vadeli mevduat faiz gelirlerinin endekslemeye tabi tutulması, mevduat faiz gelirleri üzerine vadeye göre değişen stopaj getirilmesi, mevduat ve bono faiz gelirleri toplamının, belirlenecek bir tutarı aşması halinde beyanının sağlanması, temettü gelirleri üzerindeki stopajın uyumlu hâle getirilmesi gibi önlemlerle uyumlaştırılması,

- Yatırım indirimi azaltılır ve daha basit, şeffaf ve otomatik hâle getirilirken, işletmelerin Kurumlar ve Gelir Vergilerinin kademeli biçimde tam endekslemeye tabi tutulması,

- Banka ve Sigorta muameleleri Vergisinin kademeli biçimde kaldırılması,

- Hizmet aracı ve lojman gibi çalışanlara işverence sağlanmakta olan nakit-dışı fayda ve gelirlerin vergilendirilmesi konusunun mütalaa edilmesi,

- Gayrimenkul sahipliğinden doğan sermaye kazançlarının vergilendirilmesinin, gayrimenkul yatırımlarına olan aşırı düşkünlüğü azaltacak şekilde yeniden değerlendirilmesi,

- Mükelleflerce sahip olunan varlıklar ve net zenginlik düzeyinin tam olarak kayıt altına alınması idari açıdan karmaşık ve zahmetli olduğu cihetle ve varlık edinimi için yapılan harcama tutarlarının, gelirin tahmin edilmesinde gerektiğinde kullanılabilecek etkin bir denetim aracı olması nedeniyle, gelirlerinin bir bölümünü saklayan mükellefler üzerine getirilmesine niyet edilen ve net zenginlik düzeyindeki değişmelerin vergilendirilmesini amaçlayan verginin, gelirini eksik beyan ettiği izlenimi edinilen mükellefin ödemesi öngörülen vergi tutarının tahmin edileceği bir denetim tekniğine dönüştürülmesi,

- Aşağıda verilen alanların gözden geçirilmesi ile gerekli özel politikaların geliştirilmesi ve uygulamaya konulması;

- Arazi, arsa ve binaların vergilendirilmesi,

- Küçük işletme ve tacirlerin vergilendirme açısından ne tür bir işleme tabi tutulacakları,

- Kurumlar ve Gelir vergilerinin birleştirilmesi,

- Sigorta sektörünün vergilendirilmesi,

- İşverence çalışanlara sağlanan nakit dışı faydaların, gelirlerin vergilendirilmesi.

- Finansal kiralama ve finansman anlaşmasının endekslenmiş faiz giderlerinin kiralayan için

gelirlerden indirilecek buna karşılık kiralayan için gelire eklenecek şekilde, vergilendirilmesi suretiyle reforma tabi tutulması.

Vergilendirme İdari yapısına ilişkin Başlıca Öneriler

- Maliye Bakanlığı'nın 6 Genel Müdürlük biriminden birisi olan Gelirler genel Müdürlüğü'nün, diğer OECD ülkelerindeki uygulamalara paralel olarak daha üst bir kademede, müsteşarlık düzeyinde örgütlendirilmesi,

- Vergi idaresinde fonksiyonel bir örgütlenme yapısının kurulması,

- Maliye bakanlığında, bünyesinde yeterli sayıda vasıflı vergi hukukçusu ile iktisatçı bulunduracak, ayrı bir "Vergi Politikası Müdürlüğü" oluşturulması,

- Doğrudan Vergi İdaresi tepe yönetimine karşı sorumlu olacak, vergilendirme faaliyeti için özel bir iç denetim fonksiyonu oluşturulması,

- Yöneticileri ve kilit teknik personeli kapsayacak, bu personelin işgal ettiği pozisyonlar için daha kıyaslanabilir ve çekici ücret düzeylerine olanak veren bir "ücretlendirme sistemi"nin kurulması,

- Gelirler genel Müdürlüğü'nde denetim yönetimi olanaklarının güçlendirilmesi ve daha fazla sayıda vergi mükellefinin denetimine olanak verecek bir mükellef denetim sisteminin tasarlanması, ayrıca önemli vergi mükellefleri ile onların iş hayatında ifa ettikleri işlemler konusunda sahip olunan bilgilerin ve veri tabanının geliştirilmesi,

OECD ülkeleri vergi oranlarını düşürerek vergi gelirlerini artırdı

Türkiye’de son günlerde dünya ortalamasının üzerinde seyreden vergi oranları tartışılıyor. Türk mevzuatında çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerle getirilmiş 238 maddelik muafiyet ve istisna yer alıyor. Bu da başlı başına bir uzmanlık alanını oluşturuyor.

“OECD geneline vergi gelirlerinin gayrisafi yurtiçi hasıla içindeki payı yıllar boyunca artış göstermiştir. Ancak vergi oranlarında özellikle 1980’lerden itibaren büyük indirimler yapılmıştır. Ortalama en yüksek gelir vergisi oranı 13 puan, kurumlar vergisi oranı 10 puan düşmüştür. Buna rağmen vergi gelirleri artmıştır. Çünkü genelde vergi oranlarında indirim yapılırken, vergi tabanı genişletilerek onun düşüşünden kaynaklanan kayıplar telafi edilmiştir. Vergi tabanının genişlemesi ise ülke ekonomisinin büyümesi ve kayıt dışı ekonomiyi kayıtlı hale getirmenin yanı sıra, vergi sistemindeki istisna, muafiyet,

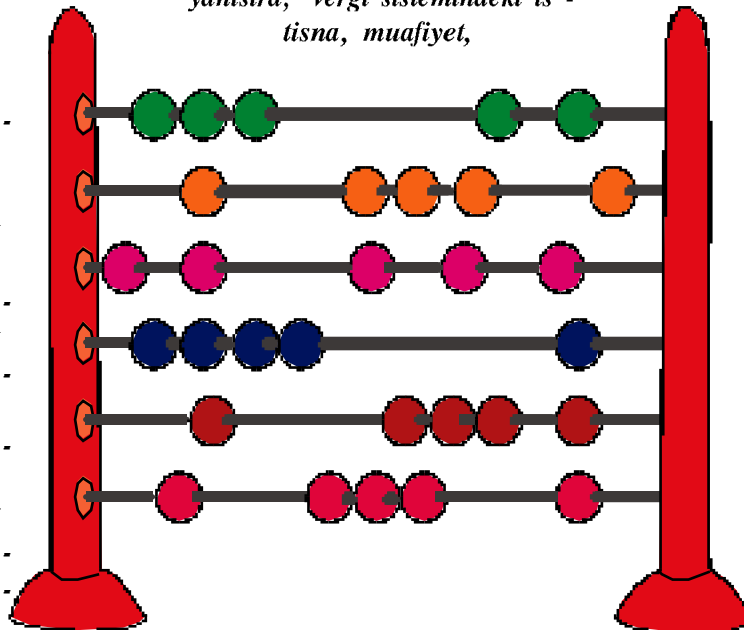
vergi oran kolaylığı gibi vergi teşviklerini bir başka deyişle vergi harcamalarını büyük ölçüde kaldırarak gerçekleştirilebilir.”

Yukarıda yer alan sözler Gelirler Genel Müdürü Akif Hamzaçebi’nin Vergi Harcamaları 2001 yılı isimli Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü yayınında

yer alıyor. Gelir idaresi vergi oranlarının düşürülmesi gerektiğini ve bu yapılırken vergi teşviklerinin kaldırılmasının vergi gelirlerini artıracığı görüşünde.

Vergi oranlarının yüksekliği yanısıra vergi sisteminin en önemli sorunlarından birisi olarak istisna ve muafiyetler gösteriliyor.

2000 yılında yatı-

rım indirimi nedeniyle 400 trilyon lira düzeyinde bir gelir kaybı olduğu tahmin edilmektedir. Bu kayıp esasen bir harcamadır. Yatırım indirimi kaldırılıp bu teşvik doğrudan bütçeden sağlandığı zaman harcamalar herkesin göreceği şekilde 400 trilyon lira daha artacaktır. Buna paralel olarak yatırım indirimi istisnası kaldırıldığı için vergi gelirleri de 400 trilyon lira artacaktır. Görüldüğü gibi

vergî teşvikleri yoluyla devlet bir kısım vergî gelirlerinden vazgeçerek dolaylı bir harcamaya, bütçe harcamaları da gerçek tutarından daha düşük görünmektedir.

Vergi harcamaları, kamu giderlerinin bir türü olmasına, bütçe sistemi içerisindeki harcamalara göre maliyet ve faydalarının hesaplanması, kimlerin ne ölçüde yararlandığının belirlenmesi ve izlenmesi daha zordur.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda 24 muafiyet ve istisna yer alıyor. Bu mu-

afiyet ve istisnalardan başlıcaları; esnaf muafılığı, diplomat muafılığı, ücret istisnası, serbest meslek kazancı istisnası, ücret istisnası, özel indirim, yatırım indirimi.

Kurumlar Vergisi

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Ka-

nunu'nda toplam sekiz maddede mafiye ve istisnalar sayılıyor. Kurumlar vergisinden muafıklar, kurumlar vergisinden müstesna tutulan kazançlar, yabancı ülkelerde ödenen vergilerin mahsubu, hayat sigorta şirketleri, yurtdışı inşaat işleri, hisse senetleri ve gayrimenkul satışından doğan kazancın sermayeye ilavesi, 4605 sayılı kanunla getirilen istisnalar arasında yer alıyor.

Katma Değer Vergisi

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda 11 maddede muafık ve istisna getirilmiş. Bunlar-

dan başlıcaları, mal ve hizmet ihracatı istisnası, teşvik belgeli yatırımlar istisnası, taşımacılık istisnası, diplomatlık istisnaları, sosyal ve askeri amaçlı istisnalar, Kurumlar Vergisi Kanunu Geçici 28. maddesi kapsamındaki tes-

Diğer Vergi Kanunları

Veraset ve intikal vergisi Kanunu'nun 3 ve 4'ncü maddeleri muafiyet ve istisnaları sıralıyor. Harçlar Kanunu'nun 13, 14, 59, 74, 85, 86, 87, 88, 98, 119, 123 ve 124'ncü maddelerde yine bu istisnalarla ilgili Damga Vergisinden müstesna tutulmuş kağıtların listesinde Damga Vergisi Kanunu'nda önemli bir yer tutuyor. Emlak Vergisi Kanunu'nda da 5 ayrı maddede muafiyet ve istisnalar yer alıyor.

Vergi Harcaması olarakta tanımlanan muafiyet ve istisnaların yer aldığı diğer kanunlar ise şöyle; Gıda Vergileri Kanunu, Finansman Kanunu, Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, Belediye Gelirleri Kanunu, Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu.

Vergi Kanunları dışında muafiyet ve istisnaların listesinde oldukça kabarık. Çeşitli Kanunlarda yer alan bu muafiyet ve istisnalarda Gelirler Genel Müdürlüğü'nün hata payı olacağını belirterek saptadığı Kanunlarla yapılan düzenlemeler sayısı 148'e ulaşılıyor. Muafiyet ve istisnalar bunlarda bitmiyor. Kanun Hükümünde Karama-

melerle 16 düzenlemede bunlara ilave edilmesi gerekiyor.

Türk mevzuatında yanılma payı olmakla birlikte çeşitli kanunlarla getirilmiş vergi Harcamaları ya da eksik tanımıyla muafiyet ve istisnaya ilişkin 238 madde yer alıyor.

Vergi gelirleri faize yetmedi

Ocak ayı konsolide bütçe gerçekleştirmelerine göre vergi gelirleri faiz harcamalarını bile karşılayamadı. Ocak ayında 10.4 katrilyonluk harcama gerçekleşirken buna karşılık 5 katrilyonluk vergi geliri elde edildi. Aynı dönemde faiz harcamaları 6.7 katrilyona ulaştı. Toplam gelir faizin yüzde 75'ine, toplam harcamaların ise ancak yüzde 48.7'sine yetebildi. Bütçe dengesi 5.3 katrilyon açık verdi.

Maliye Bakanlığı'na açıklanan bütçe sonuçlarına göre, Ocak ayında 12 katrilyon 823 trilyon liralık konsolide bütçe gelirleri tahakkuk ederken, 5 katrilyon 86 trilyon liralık tahsilat gerçekleşti. Tahsilatın tahakkuka oranı yüzde 39.7'de kaldı.

Ocak ayında elde edilen bütçe gelirlerinin 2 katrilyon 636 trilyon lira ile yarıdan fazlasının dolaylı vergi niteliğindeki KDV, Akaryakıt Tüketim Vergisi gibi

tüketim vergileri ile dış ticaretten alınan vergilerden sağlandığı dikkati çekti. Bu kapsamda mal ve hizmetlerden alınan vergiler yüzde 80.2'lik bir artışla 2 katrilyon 60 trilyon lira düzeyinde gerçekleşti. Bunun da 895 trilyon lira ile en büyük bölümünü dahilde alınan KDV, 638 trilyonunu Akaryakıt Tüketim Vergisi, 119 trilyonunu Tekel ürünlerinden alınan ek vergi, 106 trilyonunu

Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, kalan bölümünü de Taşım Alım, damga, özel İletişim, ve Özel İşlem Vergileri ile harçlar oluşturdu.

Yine dolaylı vergi niteliğindeki dış ticaretten alınan vergilerdeki tahsilat da yüzde 67.4'lük artışla 576 trilyon lira olarak gerçekleşti.

Gelir üzerinden alınan vergiler-

2002 Konsolide Bütçe Aylık Gerçekleşmeleri (Özet)			
	Ocak	Toplam	2002 Bütçe Hedefi
Harcamalar	10.439.761	10.439.761	98.131.000
Faiz Hariç Harcama	3.656.701	3.656.701	55.336.000
Faiz Harcamaları	6.783.060	6.783.060	42.795.000
Gelirler	5.086.087	5.086.087	71.218.000
Vergi Gelirleri	3.888.819	3.888.819	57.911.000
Diğer Gelirler	1.197.268	1.197.268	13.307.000
Bütçe Dengesi	-5.353.674	-5.353.674	-26.913.000
Faiz Dışı Denge	1.429.386	1.429.386	15.882.000

de toplam tahsilat ise 1 katrilyon 65 trilyon lira düzeyinde kaldı. Bunun 1 katrilyon 32 trilyonunu Gelir, 24 trilyonunu Kurumlar, 9 trilyonunu Faiz Vergisi oluşturdu. Gelir üzerinden alınan vergiler geçen yılın aynı ayına göre yalnızca yüzde 20 arttı. Servetten alınan vergiler de yüzde 52.1'lik bir artışla 188 trilyon lira oldu. Böylece toplam vergi geliri 3 katrilyon 889 trilyon liraya ulaştı.

Ocak ayında 544 trilyon liralık vergi dışı normal gelir, 515 trilyonluk özel gelir ve fon geliri, 138 trilyon liralık da katma bütçe geliri elde edildi.

Toplam gelir faize bile yetmedi

Geçen ay konsolide bütçe harcamaları ise yüzde 232.8'lik artışla 10 katrilyon 439.8 trilyon liraya ulaştı. Bunun da 6 katrilyon 423.6 trilyon liralık bölümünü geçen yıla göre yüzde 411 artan faiz ödemeleri oluşturdu. Ocak ayındaki toplam konsolide bütçe geliri faiz ödemelerinin ancak yüzde 75'ini karşılayabildi. Vergi gelirlerinin faiz ödemelerini karşılama oranı ise yüzde 57.3'te kaldı.

Faiz ödemelerinin yanı sıra, sosyal güvenlik kuruluşlarına 1 katrilyon

129 trilyon, KİT'lere 309 trilyon liralık transfer gerçekleştirirken, 173.6 trilyon liralık da vergi iadesi yapılan Ocak ayında, toplam tranfser tutarı 8 katrilyon 497.6 trilyon liraya ulaştı.

Ocak ayında personel ödemeleri yüzde 73.3'lük artışla 1 katrilyon 871.4 trilyon, diğer cari giderler de yüzde 40 artışla 37.5 trilyon lira olurken, yatırımlara ise yalnızca 33.2 trilyon lira harcanabildi.

nızca 33.2 trilyon lira harcanabildi.

Bütçe açığı gelirden büyük

Bu gelişmeler sonucunda Ocak ayında 5 katrilyon 353.8 trilyon lira ile aylık toplam bütçe gelirlerinin de üzerinde bir bütçe açığı oluştu. Toplam bütçe geliri ile harcamaların yalnızca yüzde 48.7'si karşılanabildi. Bu oran geçen yılın aynı ayında yüzde 98.9 çıkmıştı.

Enron olayı, muhasabe standartlarını tartışmaya açtı

2 Aralık 2001’de Enron şirketinin iflasıyla birlikte yolsuzluk ve denetim en çok tartışılan konuları oluşturdu. Enron olayı denetim sistemini, denetim şirketlerini ve standartlarında yeniden tartışma gündemine getirdi.

Enron olayının bu kadar çok gündemde olmasının temel sebebini, bu tür şirketlerin kendisi batarken bir çok yatırımcıyı da zor duruma sürüklemesi oluşturuyor. ABD’de 130 milyonun üzerinde Amerikalı’nın elinde hisse senedi tutuyor olması bu şirketlerin etki alanını göstermesi açısından anlamlı bir veri.

Olayın siyasi ve yolsuzluk boyutunun yanı sıra denetim boyutunda uzun bir süredir tartışılıyor. Belki bu olay denetim sistemini ve bu sistemi elinde bulunduran büyüklerin tahtını sarsacak gibi gözüküyor. IFAC (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) Başkan Yardımcısı ve gelecek dönem Başkanı Rene Ricol, mütevazî denetim şirketlerinin bu olayla yükseleceğine inananlardan. Ricol, 20 Şubat 2002 tarihli “Le

Monde” gazetesinde yayınlanan röportajında “Andersen’i kurmak için elli yıl gerekti. Andersen’i başka bir yöntemle, yani bir partnerler ortaklığıyla ve meslek dışı sermaye kaynaklarına başvurmaksızın yeniden kurmak imkansızdır. Bütün sorunlarına rağmen dünyanın en iyi kabinelerinden biri olan Andersen’in ortadan kalkması kötü olur. Ayrıca, küresel sadece dört tane denetim kabinesi kalır. Ben daha mütevazî şirketlerin yükseleceğine inanıyorum. Bununla birlikte, kimse şu an Andersen’in yerini alamaz. Bunun olması için en az otuz yıl geçmesi gerekir. Bu olanaklı bir alternatif değildir” görüşünde.

Amerikan standartları sorun yaratabilir

Enron olayı denetimi tüm boyutlarıyla tartışmaya açarken, standartlarında tartışılmasını gündeme getirdi. IFAC Başkan yardımcısına göre Enron’un Amerikan standartlarına göre değil, IASB standartlarına göre denetlenseydi sonucun bu kadar kötü olmayacağı görüşünde. IASB standartlarını savunan Ricol’a

göre, Amerikan standartları çok karmaşık ve kolayca farklı yorumlanabiliyor ve bu büyük sorunlar yaratabiliyor.

Gelecek dönem IFAC Başkanı Rene Ricol’un Enron olayı ile ilgili değerlendirmesi şöyle;

“Bir ticaret faaliyetinin ya da bir grubun yıkılışına ilk defa tanık olmuyoruz. Ancak söz konusu bu kadar çok para olunca, kafalarda soru işaretleri doğuyor. Ayrıca, Enron davası tek bir örnek teşkil etmiyor. Bu iflas, mali piyasaların ve dolayısıyla bizim mesleğimizin de sorumluluğuna giren, yanlış işleyişinden kaynaklanıyor. Enron, uzun zamandan beri tökezleyen ve paranın hakim olduğu bir sistemin yansıması. Ben piyasa ekonomisine inanırım ancak iki koşul koyarım: ekonomide düzenlemenin olması ve onun reel ekonomiye, yani mal ve hizmet üretim ve değişimine bağlı olması. Eğer ülkenin ekonomisi yılda yüzde 2 veya 3 artarken borsa yüzde 30 artıyor ve kimse niye böyle olduğunu sorgulamıyorsa, borsa değerlerinin başaşağı olmasına alışmamız gerekecektir.

Enron gibi karanlık bir olayın değişik nedenleri vardır. Birinci neden, şirket yönetiminin çok net olarak kötü yönetilmesidir. Bu tökezleme nasıl açıklanır ? Yöneticiler, sadece başkan değil, sermayenin faizi üzerinde çok büyük bir paya sahip olmalarından dolayı akılcı bir yaklaşım tarzını sergileyemediler. ABD’de, aynen Fransa’da olduğu gibi, yöneticilere önerilen hisse senetlerine (stock-options) çok fazla ağırlık verildi. Bunların gelirler içindeki payı çok önemli hale gelince, işletme kararları bakımından borsa eğilimine çok fazla rağbet edebilme imkanı doğmakta, hatta şirket çıkarlarına aykırı kararlar bile alınabilmektedir.

İkinci neden, şirket yönetimi dediğimiz, güçlerin dağılımında ki bozukluktur. Bu yönetim, denetim komiteleri ve şirket yönetiminden tam bağımsız olan hesap dökümleri üzerine kurulmuştur. Görülüyor ki Enron olayında bu işlemediştir.

Üçüncü neden, şirket değerinin abartılmasıdır. Bunun doğal sonucu olarak hataların sonuçları, denetim hataları da dahil olmak üzere, çok abartılı olarak ortaya çıkmaktadır. Küçük bir işletmede hata yapan bir denetçi, bunun sonuçlarına katlanır ve sigorta devreye girer. Eğer bir grubun değeri yapay olarak aşırı değerlendirilirse, hiçbir sigortanın bunu üstlenmeye gücü yetmez. Tökezle-

menin meydana geldiği an durdurulmasını sağlamak piyasa otoritelerinin görevidir. ABD Merkez Bankası Başkanı Alan Greenspan’ın borsanın aşırı değerlendirilmesi hakkındaki açıklamaları, piyasa otoritelerinin tamamı tarafından göz önünde bulundurulmalıydı. Bir de, son olarak, mali analiz yapanlar önerdiklerinden sorumludurlar. Onlar da kendilerini günün koşullarına uydurmalıdır.

Denetçiler baskı altında

Bağımsızlık zor bir kavramdır. Ben doğruluk kavramını tercih ediyorum. Bağımsızlık, ona ulaşmaya çabalamamız gereken bir kavram olduğu halde asla ona tam olarak erişemeyiz. Buna karşın doğruluk, tarafsız olarak ölçülebilen bir meziyettir. Bu durumda, denetçilerin doğruluğunu sorgulamamıza neden olan nedir? Bir çok yerden baskılar gelmektedir: yönetimden, hisse sahiplerinden ve doğruyu söylemek gerekirse, müşteriye kaybetmeme isteğinden.

Bu duruma çare olarak, hiçbiri bir diğerinden üstün olmayan bazı yöntemler vardır: Bunlardan biri, iki denetçi tutmaktır. İkisinin birlikte çalışması bazı sapmaları önleyebilir. İki kişi olarak, müşteriye hayır demek daha kolaydır. İkinci yol, denetim şirketlerinin iç denetimlerinin daha iyi organize olmasıdır. Her büyük kabine, işlemi tamamlanan bütün dosyaların kapanmadan önce,

kontrol edilen şirketle ilgisi olmayan biri tarafından gözden geçirildiğini ifade etmektedir. Bu kontrollerin, kabine içinde ki bağımsız bir yönetime bırakması esastır.

Üçüncü yol ise, özellikle borsada işlem gören şirketlerde, denetim ile yasal denetimin birbirinden ayrılmasıdır. Özellikle büyük şirketler söz konusu olduğunda, denetim, şirketin kendini daha iyi tanıması, risklerini daha iyi yönetmesi ve dolayısıyla, yasal bir denetçinin yapacağı işten çok, bir danışma görevi halini almaktadır. Dolayısıyla, borsada işlem gören şirketlerde, biri denetimden biri de yasal denetimden sorumlu iki meslek mensubu olması gerekmektedir. Böylece görevler ve tanımlar netleşmiş olur ve yasal denetimi yapan kişi, diğer denetçinin çalışmalarına da erişim sağlayabilir. Bu, bizim diğer piyasa düzenleyicilerle olan karmaşık ilişkilerimizi düzeltmemize ve birbirimizin sorumluluklarının sınırını daha iyi çizmemize neden olur.

Türkiye rekabet gücünü kaybetti

Merkez Bankası tarafından yapılan bir araştırmada Türkiye'nin rekabet gücünü kaybettiği saptandı. Zelay Kotan tarafından yapılan "Uluslararası Rekabet Gücü Göstergeleri Türkiye Örneği" isimli araştırmada, reel kur, enflasyon, ücretlerdeki gelişmeler, işsizlik, yeni yatırımlar, eğitilmiş insan gücü ve araştırma geliştirme faaliyetleri gibi faktör-

ler değerlendirilerek rekabet gücü ölçülüyor.

Çalışmada, rekabet gücü göstergeleri iki anabasklık altında inceleniyor. Fiyat rekabeti altında, reel kurlar, nispi pozisyon gelişmeleri, birim ücretler ve ihracat kar marjları, yapısal unsurlar başlığı altında ise verimlilik, makro ekonomik performans ve niteliksel faktörler üzerinde duruyor.

Türkiye'nin 1995-2001 yılları arasında sadece İngiltere ve Amerika'ya karşı rekabet gücünü artırabildiği görülüyor. Buna karşın en büyük ticaret ortaklarımızdan olan Almanya, Fransa, İspanya ve İtalya'ya karşı 1996 yılından itibaren rekabet gücümüz azalmaya başladı. 1999 yılından itibaren, euroya geçişle birlikte, euronun ABD doları karşısında değer kaybetmeye başlamasıyla

Nispi Pozisyon Gelişmeleri, 1995-2001

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001*
Almanya	100	104.4	116.1	118.6	119.1	136.3	135.9
İtalya	100	92.1	97.8	99.7	99.7	110.3	111.2
Fransa	100	104.4	116.8	119.1	120.1	134.9	136.3
İspanya	100	99.0	110.4	113.5	112.3	124.9	126.2
İngiltere	100	97.8	89.8	88.3	85.2	90.2	94.6
Yunanistan	100	97.0	103.8	108.3	104.5	117.5	118.4
Japonya	100	114.5	122.2	134.4	115.4	111.4	125.7
Rusya	100	73.8	69.2	110.8	168.5	133.3	125.8
Polonya	100	97.7	103.1	102.0	105.1	108.4	101.0
Güney Kore	100	100.1	111.1	146.0	120.5	114.0	127.4
Tayland	100	98.9	113.6	133.7	122.2	126.5	136.8
Brezilya	100	102.4	98.7	102.4	133.6	113.7	132.0
ABD	100	96.9	94.4	96.9	91.5	87.8	86.1
Türkiye	100	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kaynak: DIE, IFS,

* 2001 yılı ilk 10 aylık dönemini içermektedir.

rekabet gücümüzdeki bozulma hızlandı. Yunanistan'ın da euro avantajından yararlandığı ve 2000 yılından itibaren Türkiye'ye karşı nispi pozisyonunu önemli ölçüde iyileştirdiği görülmüyor.

1997 yılındaki Asya krizi ve 1998 yılındaki Rusya krizi ile birlikte söz konusu ülkeler önemli bir rekabet avantajı elde ettiler.

Krizi takip eden dönemde Rusya, Güney Kore ve Tayland'ın nispi pozisyonlarında gözle görülür bir artış gerçekleşmiş ancak, Rusya ve Güney Kore avantajlarını kısmen devam ettirebilmişler. Yılın son iki ayındaki Türk Lirası değerlenmesi dikkate alındığında nispi pozisyonundaki bozulmanın devam ettiği tahmin ediliyor.

Çalışmanın sonuç bölümünde sadece kur hareketleri ve maliyetler kısılarak rekabet gücünün artırılmayacağı saptamasında bulunuluyor.

Türkiye için kurlarda yapılan hareketlerin olumlu etkilerinin oldukça kısa süreli ve geçici olduğu sonucuna ulaşıyor. Bu tip ayarlamalara karşın Türkiye'de özel imalat sanayi üreticileri sü-

rekli maliyetlerini kısmak ve kar marjlarını daraltmak zorunda kalmalarına karşın nispi pozisyonları kötüleşmeye devam ettiği ortaya çıkıyor.

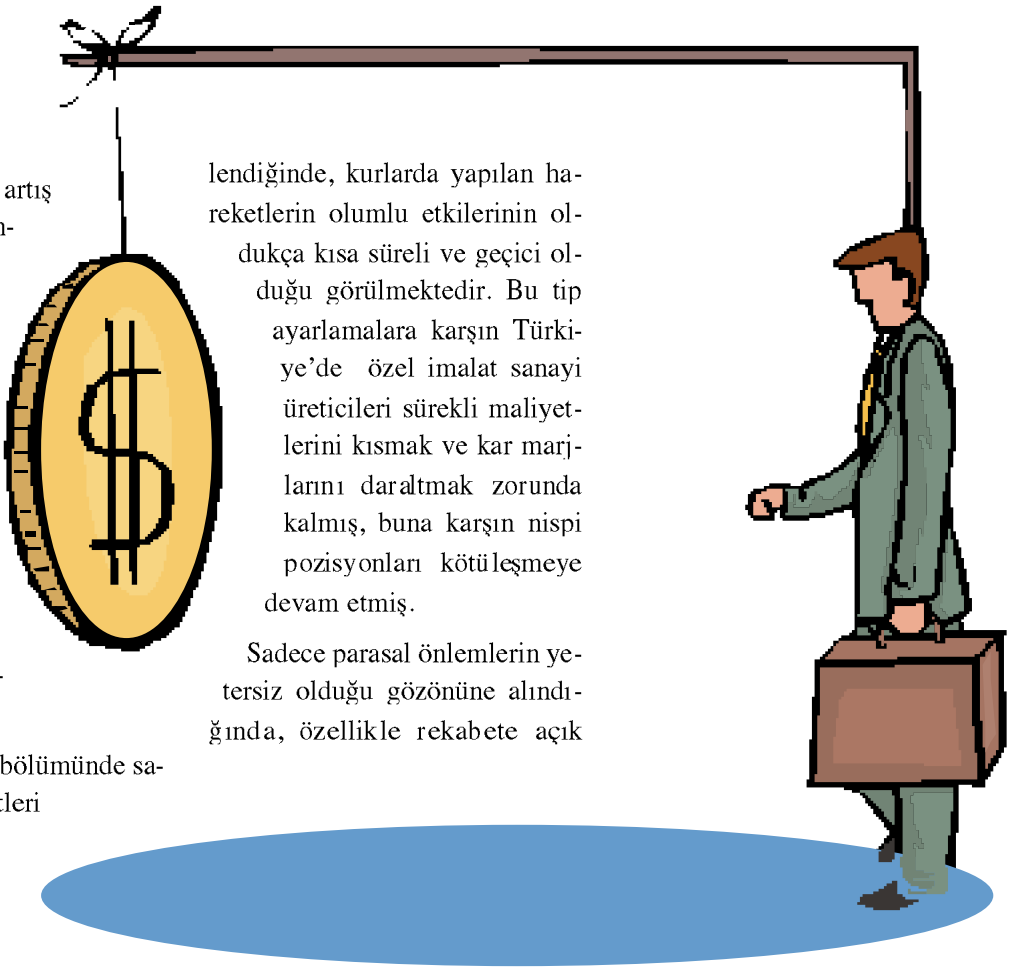
Sadece kur hareketleri ve maliyetleri kısarak yapılacak rekabetin yeterli olmadığı görülmüştür. Üçüncü bölümde Türkiye'yle ilgili yapılan hesaplamalar ince-

lendiğinde, kurlarda yapılan hareketlerin olumlu etkilerinin oldukça kısa süreli ve geçici olduğu görülmektedir. Bu tip ayarlamalara karşın Türkiye'de özel imalat sanayi üreticileri sürekli maliyetlerini kısmak ve kar marjlarını daraltmak zorunda kalmış, buna karşın nispi pozisyonları kötüleşmeye devam etmiş.

Sadece parasal önlemlerin yetersiz olduğu gözönüne alındığında, özellikle rekabete açık

sektörlerde yapısal değişiklikler yapma gereği ortaya çıkıyor. Özellikle verimliliği artırıcı önlemler almak ve üretimi dünyanın değişen talep yapısına rahat uyum sağlayabilecek şekilde esnek hale getirmek gerekiyor. Bu-

na gerçekleştirebilmek, yeni yatırımlar, eğitilmiş insan gücü ve araştırma-geliştirme faaliyetleri gibi yapısal faktörlere yönelmekle mümkün olacağı ifade ediliyor. Ürünlerin ve satış sonrası hizmetlerin standardize edilmesi de rekabette önem taşıyan diğer bir unsur. Üretim planlarında büyük ölçekli düşünmek gereği ve böylece talep artışları olduğu du-

rumlarda karşılık vermek ve üretim standardını korumak da kolaylaşmaktadır. Son olarak, kotalar ve çeşitli ticari anlaşmalarla zorlaştırılan rekabet imkanlarının iyileştirilmesi için çalışmalar yapmak gerekmektedir görüşü yer alıyor.

Eşyalar elektronik ortamda gümrüklenecek

Günümüz toplumlarının günlük yaşamında vazgeçilmez bir unsur olmaya başlayan bilişim teknolojileri yeni ekonomi ve yönetim modellerinin önemli işlem araçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu teknolojilerin ürünü olarak ortaya çıkan web tabanlı internet siteleri de etkileşim, katılım ve paylaşım ortamı yaratarak saydam ve hesap verebilir iyi yönetimlerin yeşermesine ve gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Diğer taraftan, bilginin ve verilerin elektronik olarak değişimi uluslararası ticaretin en önemli unsurlarından biri haline gelmiştir.

Gümrük Müsteşarı Doç. Dr. Nevzat Saygılıoğlu, gümrüklerin ekonomide oynadığı rol ve eşyanın elektronik ortamda gümrüklenmesine ilişkin çalışmaları Bilanço'ya değerlendirdi.

Saygılıoğlu; “Gümrükler uluslararası ticaretin işleyişinde anahar rol oynarlar. Her uluslararası ticari muamele biri ihracat, diğeri ithalat olmak üzere en az iki gümrük müdahalesini (işlemine)

içermektedir. Dolayısıyla, gümrük idarelerinin çalışma yöntemleri uluslararası ticarete konu olan malların hareketleri üzerinde esaslı bir etki yaratmaktadır. Gümrük idareleri ulusal ekonominin etkin bir şekilde yönetilmesinde, yasal uluslararası ticaretin gelişmesinde ve ekonominin kalkınmasında fonksiyonu olan temel yapılardan biridir. Kamu kurumu niteliği taşıyan gümrük idarelerinin en önemli işlevlerinden biri ulusal hükümetin dış ticaret politikasını uygulamaktır. Bundan dolayı, gümrüklerin sorumlulukları her ülkede temelde aynı olsa da, bu sorumlulukların yürütülmesinde biçimdeşlik veya tutarlılık olduğunu düşünmek yanlış olacaktır.

Bunlara ilave olarak belirtilmesi gereken diğer önemli husus da dünya genelindeki küreselleşme süreci ile bölgesel entegrasyon uygulamalarının gümrük idarelerinin fonksiyonlarının gittikçe önemli hale getirmesidir. Önceki dönemlerde sadece gümrük vergi ve resimleri ekseninde yoğunla-

şan klasik gümrük işlemleri, bugün artık uluslararası ticareti düzenleyen kuralların tümünü içeren ekonomik bir işlevin de ötesinde; tarım, ticaret, kalkınma politikaları, kültürel mirasın korunması gibi çok yönlü politikaların odak noktasını teşkil etmeye başlamış bulunmaktadır.

Daha hızlı ve daha kesin istatistikler ve ileriye yönelik projeksiyonlar için ekonomi tasarımcılarının talepleri, gümrük makamlarını veri işleme alanına sokmuşlardır. İş adamlarının daha büyük kolaylıklar sağlanması yönünde yaptıkları çağrılar ve vatandaşların toplumun daha çok korunmasına ilişkin talepleri ile ikiye katlanan bu unsurlar, bugünkü tipik gümrük idaresini çok karışık bir görevle karşı karşıya getirmiştir. Genel ilke olarak kamudaki mevcut insan gücü kaynaklarını sınırlayarak “daha küçük devlet” yapısı oluşturma amacı taşıyan dünya çapındaki eğilimin pek çok idareyi etkilemiş olması da bu görevin icrasını güçleştiren etkenlerden biri olmuştur.

Belki de günümüzde gümrüklerin karşı karşıya olduğu en büyük sorun, yasal ticaret için mevcut engelleri asgariye indirirken aynı zamanda yaptırımcı ulusal mevzuatın birbiriyle açıkça çelişen hedeflerini uzlaştırmaktır. Bu, gerçek anlamda, dünya çapında her gümrük idaresinin karşı karşıya kaldığı bir çelişkidir. Gümrüklerin tüm bu gelişmelere tepkisi ise özellikle son dönemde, yeniliklere uyum sağlamak yönünde olmuştur. Bilişim teknolojisinin geniş çaplı kullanımı, uyum çalışmalarını desteklemiştir.

Adım adım e-gümrük

“e-devlet”in bir alt bileşeni olan “e-gümrük” ise kısaca maksimum hız ve minimum dökümanla eşyanın elektronik ortamda gümrüklenmesidir.

Gümrük Müsteşarlığı bilişim teknolojilerinden de yararlanarak e-gümrük idaresi kurma yolunda “Gümrük İdaresinin Modernizasyonu Projesi” ile önemli bir adım atmıştır. 2001 yılında bütünüyle tamamlanan bu proje sayesinde Türk gümrük idaresi e-ticaretin omurgasını oluşturmuştur. Bu itibarla, ülkemizde uygulamaya konulmaya çalışılan “e-devlet” konseptine en yakın kuruluşun Türk gümrük idaresini söylemek abartıya kaçan bir iddia olmasa gerektir.

Elektronik vergi değişimi

E-gümrük konsepti altında 1999

yılı sonunda başlatılan EDI (Elektronik Veri Değişimi) uygulaması ile mükellefler beyannamelerini kendi bürolarından elektronik ortamda Birleşmiş Milletlerce belirlenen UN/EDIFACT standardında tescil edebilmektedir. Ayrıca internette (www.customs.edi.gov.tr) bulunan safyadan da beyanname tes-

cil edilebilmektedir. Türkiye’de kamu sektöründe ilk kez hayata geçirilen Gümrük-EDI uygulaması ile dış ticaret işlemlerinin yüzde 36’sı bu yolla gerçekleştirilmektedir. Sözgelimi, 2001 Aralık ayı itibariyle Türkiye çapında tümüyle elektronik ortamda gerçekleştirilen beyanname sayısının toplam gümrük beyannamelerine oranı yüzde 37,73 gi-

bi hacimli bir rakamdır. 2002 Ocak ayı itibariyle 59 gümrük idaresinde tam otomasyon gerçekleştirilerek ithalat ve ihracat işlemlerinin yüzde 98,6’sı gerçek zamanlı olarak elektronik ortamda yürütülmektedir.

Vergi ambarı

Elektronik imzaya yönelik yasal düzenlemelerin yapılması halinde mükelleflerin gümrük idaresine gelmeksizin ve gümrük personeli ile muhatap olmaksızın gümrük işlemlerini de yapmaları mümkün olabilecektir. Bunun alt yapısını Gümrük Müsteşarlığı kendi mevzuatı dahilinde yerine getirmektedir. E-gümrük projesi ile ulaşılmaya çalışılan hedeflerden biri de gerek Gümrük Müsteşarlığı gerekse Müsteşarlık dışı karar verici makamlara karar süreçlerinde yardımcı olacak dış ticaret istatistikleri, kıymet ve tarife bilgilerini de kapsayan “veri ambarı” adı verilen yazılımın devreye sokulması ile e-devlet yolunda bir diğer adımı atmaktadır.

Gümrük İdaresinin Modernizasyonu Projesi’nin başarıyla gerçekleştirilmesinin birkaç önemli nedeni bulunmaktadır. Bunların bilinmesi diğer kamu idarelerinin e-devlet uygulamalarındaki çalışmalarına ışık tutacaktır. Zira, kamuda bir proje gerçekleştirmenin ve projeyi başarıyla sonuçlandırmanın çok güç olduğu bilinen bir gerçektir. Gümrük İdaresinin Modernizas-

yonu Projesi'nin tasarlandığı 1993 yılından tam olarak devreye alındığı 2001 yılına kadar Gümrük Müsteşarlığı'ndan sorumlu 8 Devlet Bakanı, 4 Gümrük Müsteşarı ve 5 Gümrükler Genel Müdürü görev yapmıştır. Görev değişikliklerine karşın, söz konusu Proje tüm yönetimlerden destek almıştır. Projenin başladığı tarihten bugüne kadar, üç kişiden oluşan çekirdek proje ekibinin mensupları değişmemiştir. Projenin en yoğun olduğu dönemlerde ayrı bir birimin kurulması projenin başarısını sağlayan diğer önemli unsurdur.

Bu bilgilerin ışığında e-devlete yönelik Türkiye'de oluşturulan politikaların hayata geçirilmesi sürecinde, birbirinden çok farklı ve çok sayıda kurum, kişi ve sektör yer almaktadır. Bu çok aktörlü oyunda başarı, bunlar arasında bir koordinasyon sağlanabilmesine bağlıdır. Koordinasyonu sağlamada temel görev, şüphesiz ki devlettir.

Ulusal bilişim sistemi

Türkiye gibi henüz, Ulusal Bilişim Sistemi'ni gerekli bütün unsurlarıyla kuramamış bir ülke için devletin bilişim uygulamala-

rını özendirmeye yönelik araçları, uygun iklim ve ortamı yaratmada oynayacağı rol daha da önem kazanmaktadır.

Türkiye'nin, bilim ve teknoloji söz konusu olduğunda, temel ekşiği, çoğu zaman sanıldığı gibi, Bilim ve Teknoloji Politikası'nın olmaması değil, var olan politikanın gereklerinin, sistemsal bir yaklaşım, süreklilik, siyasi ya da toplumun ilgili bütün katmanlarına mal edilebilmiş bir kararlılık içinde ve tam bir bütün halinde hayata geçirilmemesidir.

Bilim ve teknoloji yeteneğinin geliştirilmesi sürecinde, gelece-

Bugünün sanayi toplumları, aralarındaki ekonomik ilişkileri, kuracakları ulusal enformasyon ağlarının, uluslararası düzlemde entegrasyonu ile yeniden tanımlamış olacaklardır. Bir başka deyişle, 21. yüzyılın ilk çeyreğinde, uluslararası işbirliği ya da işbölümü, böylesi bir şebekenin oluşturacağı verili koşullar çerçevesinde yeniden tanımlanıp düzenlenecektir. Türkiye, bu tabloda, kendi seçimine bağlı olarak bir yer edinmek zorundadır.

e-devlet için e-imza

Bu gelişmeler ışığında, Türkiye'de e-devlet için öncelikle e-

imzanın yasallaşması gerekmekte olup e-devlet oluşumunun tek bir merkezden yürütülmesi gerekmektedir. E-devlet çalışmalarının önündeki önemli bir engel de, finansman sorunudur. Daha sağlıklı bir yapıda çalışmak için, sivil toplum örgütleri, özel sektör, vatandaş ve devletin birlikte çalışması hedeflenen sonuçlara ulaşmada önem taşımaktadır.

Özet olarak denilebilir ki, Türkiye'de değişen piyasa şartları gözönüne alındığında e-devlet için kalıcı bir yapının oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır."

ğın enformasyon toplumu veya bir başka ifadeyle bilgi toplumuna erişebilmenin temel hazırlığının yapılması, ertelenmesi mümkün olmayan bir görev olarak gündemde tutulmalıdır.

Banka sermayelerinin güçlendirilmesi için rota belirlendi

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu banka sermayelerinin güçlendirilmesi programını açıkladı. Yeniden sermayelendirme programı; değerlendirme, ortakların banka sermayelerini güçlendirmeleri ve kamu desteği sağlanarak banka sermayelerinin güçlendirilmesi olmak üzere üç aşamadan oluşuyor.

- ✓ **Değerlendirme aşaması;** bağımsız denetim kuruluşlarının da dahil olduğu eşit, tarafsız ve üç aşamalı bir denetim sonrasında bütün özel sermayeli ticari bankaların gerçek mali durumlarının ortaya çıkarılması.
- ✓ **Ortakların banka sermayelerini güçlendirmeleri aşaması;** yedek akçelerle karşılanamayan ölçüde zararın bulunması ve sermaye yeterlilik rasyosunun (SYR) yüzde 8'in altında kalması halinde, banka genel kurullarının olağanüstü toplanarak hissedarların banka zararlarını tamamen üstlenmesi, gerekli diğer tedbirleri alması ve gerekli nakit sermaye artırımını karara bağlaması.
- ✓ **Kamu desteği sağlanarak banka sermayelerinin güçlendirilmesi aşaması;** sermaye yeterliliği standart oranı pozitif olmakla

beraber yüzde 8'in altında kalan bankalara doğrudan sermaye desteği ve sermaye benzeri kredi sağlanması suretiyle sermaye yapılarının güçlendirilmesi.

Programın ilk aşamasında bankaların mali durumları ortaya konulmakta, ikinci aşamada bankalar kendi imkanlarını kullanarak sermayelerini artırmaya çalışmakta, üçüncü aşamada ise sermayesi yetersiz olmakla beraber belli bir seviyenin üzerinde olan bankalara kamu kaynaklarından destek sağlanmaktadır.

Banka sermayelerinin güçlendirilmesi programına göre, Nisan ayında birinci denetim sonuçlandırılacak, Nisan ayının sonuna doğru ikinci denetim tamamlanacak ve Nisan ayı sonunda bankalar varsa birleşme ve devir planlarını BDDK'ya sunacaklar.

Mayıs ayı ortasında BDDK nihai değerlendirme sonuçlarını bankalara bildirecek. Bu süreçten sonra genel kurullar gerçekleştirilecek.

Haziran ayının sonuna kadar sermaye artırımları yapılacak ve bundan sonra destek için BDDK'ya başvurular gerçekleştirilecek. Bu süreçler tamamlandıktan sonra kamu tarafından sermaye desteği yerine getirilecek.

Kamu kaynağının güvence altına alınmasına yönelik tedbirler

Sermaye desteği sağlanması sürecinde, kamu kaynağının güvence altına alınmasına yönelik olarak bankaların hakim ortaklarından bazı tahhütler alınacak olup, bu konuda Yönetmelikte ilave tedbirlere de yer verilmiştir.

Sermaye (ana sermaye) desteği ve -rilmesi durumunda:

- ✓ Kurulca izin verilmedikçe banka temettü dağıtmayacak.
- ✓ BDDK belirleyeceği dönemler itibarıyla, bankalardan iş planına uyum konusunda rapor isteyecek ve bu raporlara istinaden gerekli tedbirleri alacak.
- ✓ BDDK tarafından gerekli görülen tedbirlerin alınmasına ilişkin yapılan bildirimle rağmen, ilgili bankaca gerekli tedbirlerin alınmaması halinde, Bankalar Kanunu'nun 14'üncü maddesi hükümleri uygulanacak.
- ✓ Yapılan sermaye katılımının teminatını oluşturmak üzere, bankanın hakim ortaklarına ait hisselerin, Fon'un katıldığı tutara tekabül eden miktardaki kısmı Fon tarafından rehin alınacak.
- ✓ Rehnedilen hisseler, üçüncü kişi-

lerce haczedilemeyecek, üçüncü kişilere devredilemeyecek ve teminat gösterilemeyecek, bunlar üzerine ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir konulamayacak.

- ✓ Fon'un sahip olduğu hisseleri üçüncü şahıslara devretmesi halinde, devir bedeli ile maliyet bedeli arasında oluşabilecek zarar, rehinli hisselerin Fon'un mülkiyetine geçirilmesi suretiyle, bankanın hakim ortakları tarafından karşılanacak.

- ✓ Bankanın hakim ortaklarının rehinli olmayan hisselerinin bulunması halinde, bu hisseler, Fon'a ait hisselerin tümünün satışından önce, üçüncü kişilere devredilemeyecek.

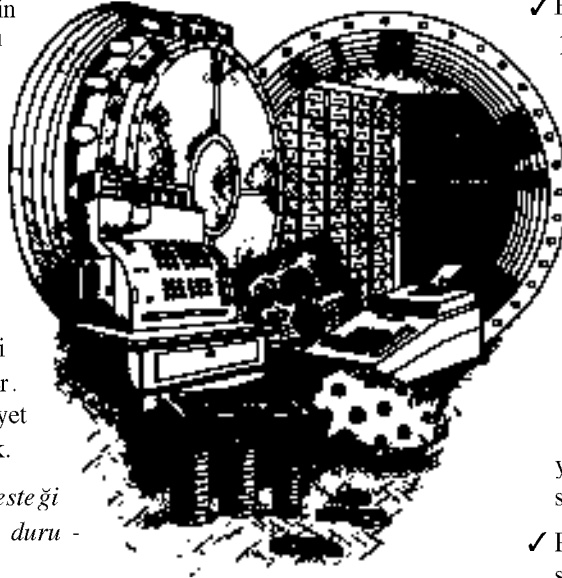
- ✓ Bankanın hakim ortakları, Fon'un mülkiyetinde bulunan hisseleri rüçhan haklarını kullanmak suretiyle öncelikli olarak satın alabilecekler. Ancak, satış bedeli maliyet bedelinden az olamayacak.

Sermaye benzeri kredi desteği (katkı sermaye) verilmesi durumunda:

- ✓ Kurulca izin verilmedikçe banka temettü dağıtamayacak.
- ✓ Vadesinde geri alınmayan veya faizleri ödenmeyen tahvillerin borç miktarına karşılık gelen kısmı hisse senedine dönüştürülecek.
- ✓ Sermaye yeterliliği standart oranı zaman içinde yüzde 5'in altına inen bankalarda kamu tarafından verilen sermaye benzeri kredi hisse senedine dönüştürülecek. Bu dönüşümde, oluşan zararın sermayeden indirilmesi suretiyle "yeniden belirlenmiş sermaye" dikkate alınacak.
- ✓ Tahvillerin hisse senedine dönüştürülmesinde banka net aktif

değerinin hisse başına düşen birim değerinden, Fon'un sermaye artırımına katılımı süresince bankaca ihraç olunan hisselerin değerinden veya banka hisselerinin borsa rayiç değerinden en düşük olanı esas alınacak.

- ✓ Banka genel kurulu veya yönetim kurulu, hisse senedine dönüş-türülebilir tahvillerden doğan hakların kullanımına engel olacak herhangi bir karar alamayacak.

- ✓ Banka, sermaye benzeri kredi olarak verilen devlet iç borçlanma senetlerini, Kurumun onayı olmadıkça, üçüncü kişilere devredemeyecek.

Kamunun sistemden çıkışı

Sistem bir defaya mahsus olmak üzere ve geçici bir süre için uygulanacak. Daha sonra kamu sistemden çıkacak. Kanunun sistemden çıkması için de üç yöntem belirlendi.

- 1- Hakim ortaklara yapılacak hisse devri sözleşmesi yoluyla çıkış.
- 2- Hisselerin üçüncü kişilere satışı yoluyla çıkış.
- 3- Hisse senedine dönüştürülen tahvillerle çıkış.

Programa göre, devir ve birleşmeler teşvik edilecek ve bankalara sağlanan kamu desteğinin reel sektöre yansıtılması sağlanacak.

Programın başarılı bir şekilde uygulanması durumunda elde edilecek kazanımlar ise şöyle saptandı;

- ✓ Banka sahiplerinin ve hissedarlarının sermaye artırımına katkıları azamileştirilecek.
- ✓ Sektördeki yeniden yapılandırmanın kamu kesimine maliyeti en aza indirilebilecek.
- ✓ Borç yeniden yapılandırma anlaşmaları ve varlık yönetimi şirketlerinin başarı şansı artırılabilecek.
- ✓ Reel sektöre dönük kredi imkanları artırılacak.
- ✓ Devir ve birleşmeler için uygun bir ortam yaratılacaktır.
- ✓ Şeffaflık ve sektöre güven pekiştirilecek.
- ✓ Yurtdışı kredi imkanları ile yerli ve yabancı yatırımcıların sektöre katılımı artırılacak
- ✓ Piyasa disiplini üzerinde olumsuz etkilere sahip bulunan tam güvence mekanizmasının kaldırılabilmesi için uygun ortam yaratılacak.

Böylece, banka sermayelerinin güçlendirilmesi programı, bu programı tamamlar nitelikteki borç yeniden yapılandırma anlaşmaları ve varlık yönetimi şirketleri ile birlikte, Türk bankacılık sektörünün yapısal sorunlarının aşılmasında ve "gerçek bankacılık dönemine" geçişte çok önemli bir adım olacak ve kriz dönemlerinin aynı zamanda yapısal dönüşümler ve atılımlar için bir fırsat anlamına gelebileceğinin de iyi bir örneğini teşkil edeceğü görüşü BDDK tarafından savunuluyor. Bunun gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini uygulama ve sonuçlarıyla birlikte göreceğiz.

İşsiz sayısı yüzde 70 arttı

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan hanehalkı işgücü anketi sonuçlarına göre 2001 yılında işsiz sayısı bir önceki yıla göre yüzde 70 artış kaydetti. Hanehalkı İşgücü Anketi 2001 yılı IV. Dönem geçici sonuçlarına göre toplam istihdam 19 milyon 742 bin kişi ve işsiz sayısı ise 2 milyon 335 bin kişi olarak tahmin edildi. 2001 yılı IV. Dönem Hanehalkı İşgücü Anketi geçici sonuçlarına göre Türkiye’de toplam işgücüne katılma oranı yüzde 47.9, işsizlik oranı ise yüzde 10.6 olarak belirlendi.

Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 70.9 (969 bin kişi) artarak 2 milyon 335 bin kişiye ulaştı. Türkiye genelinde işsizlik oranı yüzde 10.6, tarım dışı sektörlerde işsizlik oranı ise yüzde 14.9 olarak tahmin edildi. Geçen yılın aynı döneminde ise bu oranlar sırasıyla yüzde 6.3 ve yüzde 9’dur. Türkiye genelinde işsizlerin yüzde 21.7’sini (507 bin kişi) işten çıkartılanlar, yüzde 20.8’ini (486 bin kişi) ise ilk kez iş arayanlar oluşturmaktadır.

İşsizlik oranı, 2001 yılı IV. döneminde Türkiye genelinde erkeklerde yüzde 10.9, kadınlarda ise yüzde 9.7 oldu. Kentsel yerlerde, işsizlik oranı toplamda yüzde 13.2, erkeklerde yüzde 11.9 ve kadınlar-

da ise yüzde 18.4 olarak gerçekleşti. Kırsal yerlerde bu oran önemli bir artışla toplamda yüzde 7, erkeklerde yüzde 9.2 ve kadınlarda ise yüzde 2.6’dır.

Öte yandan eğitilmiş genç nüfusun işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre artarak yüzde 27 olarak gerçekleşti. Eğitilmiş gençler arasında işsizlik, en çok kentsel yerlerde gözlenmektedir. 2001 yılı IV. Döneminde kentsel yerlerde eğitilmiş gençler arasında işsizlik oranı; toplamda yüzde 29.2, erkeklerde yüzde 26.4, kadınlarda ise yüzde 33.4 olarak tahmin edilmiştir. Kırsal yerlerde bu oran, toplamda yüzde 21.5, erkeklerde yüzde 20.7, kadınlarda ise yüzde 24.9’dur.

Kurumsal olmayan sivil nüfus

Türkiye’de kurumsal olmayan sivil nüfus, bir önceki yılın aynı dönemine göre 988 bin kişilik bir artış ile 65 milyon 415 bin kişi oldu. Bu durum kentsel ve kırsal yerlere göre incelendiğinde, kentsel yerlerde 1 milyon 185 bin kişilik bir artış (40 milyon 675 bin kişi), kırsal yerlerde ise 197 bin kişilik bir azalış (24 milyon 740 bin kişi) söz konusudur. Türkiye’de kurumsal olmayan sivil nüfusun yüzde 50.2’si erkek nüfustur. Toplam nüfusun yüzde % 62.2’si kentsel yerlerde yaşarken, kentsel yerlerdeki nüfus-

sun % 50.3’ünü erkekler oluşturuyor.

15 ve daha yukarı yaştaki nüfus

Çalışma çağındaki (15 ve daha yukarı yaştaki) nüfus, geçen yılın aynı dönemine göre 941 bin kişilik bir artış ile 46 milyon 58 bin kişi olarak gerçekleşmiştir. Çalışma çağındaki nüfusun yüzde 49.8’ini erkek nüfus oluşturmaktadır.

İşgücüne katılma oranı

İşgücünün önemli bir göstergesi olan işgücüne katılma oranı, geçen yılın aynı dönemine göre Türkiye genelinde azda olsa artmıştır. Geçen yılın aynı dönemine göre Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı toplamda yüzde 47.8’den yüzde 47.9’a, kentsel yerlerde ise yüzde 43.2’den yüzde 43.8’e yükselirken, kırsal yerlerde yüzde 55.4’den yüzde 55’e düşmüştür. İşgücüne katılma oranı erkeklerde yüzde 72.6’dan yüzde 70.8’e düşerken, kadınlarda yüzde 23’ten yüzde 25.2’ye yükselmiştir.

İstihdam

2001 yılı IV. Döneminde toplam istihdam, geçen yılın aynı dönemine göre 440 bin kişilik bir azalış göstererek 19 milyon 742 bin kişi olmuştur. İstihdamdaki gelişmeyi açıklayan bir diğer önemli göstergesi olan istihdam oranı, işsizliğin

yanında işgücüne katılma durumunu da yansıttığı için, ülkenin iş olanaklarını açıklayan önemli bir ölçüttür. 2001 yılı IV. Dönemine ait istihdam oranı, geçen yılın aynı dönemine göre Türkiye genelinde yüzde 44.7'den yüzde 42.9'a, kentsel yerlerde yüzde 39.7'den yüzde 38'e, kırsal yerlerde ise yüzde 53.2'den yüzde 51.2'ye geriledi. Bu da geçen yılın aynı dönemine göre istihdamda bir daralma yaşandığını göstermektedir.

Kadın İstihdamı

İstihdam edilenlerin yüzde 26.7'sini (5 milyon 263 bin kişi) kadınlar oluşturmaktadır. Kadın istihdamı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 7.5 (368 bin kişi) artmıştır. Kentsel yerlerde kadın istihdamının toplam istihdam içindeki payı yüzde 19.4 iken, bu oran kırsal yerlerde yüzde 35.8 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam edilen kadınların yüzde 55.9'u tarım sektöründe çalışmakta, tarım sektöründe çalışan kadınların ise yüzde 76.8'ini ücretsiz aile işçileri oluşturmaktadır. Türkiye genelinde istihdam edilen kadınların yüzde 45.4'ü (2 milyon 390 bin kişi) ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların, toplam ücretsiz aile işçileri içindeki oranı ise yüzde 65.1'dir.

Çocuk İstihdamı

Türkiye genelinde 12-17 yaş grubunda çalışan çocukların sayısı 893 bin kişidir. Aynı yaş grubunda çocuk istihdamı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 17.3 (187 bin kişi) azalmıştır. 12-17 yaş grubunda çalışan çocukların yüzde 38.4'ü (343 bin kişi) kentsel yerlerde bulunmaktadır. Türkiye'de bu yaş grubunda çalışan çocukların yüzde 63.2'sini erkek çocukları oluşturmaktadır.

Kamu Sektöründe İstihdam

Kamu sektöründe istihdam edilen-

ler, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 4 artışla, 3 milyon 86 bin kişi olarak tahmin edilmiştir. Kamu sektöründe çalışanların yüzde 74.8'i kentsel yerlerde bulunmaktadır. 2000 yılı IV. Döneminde kamu sektöründe istihdam edilenlerin toplam istihdam içindeki payı yüzde 14.7 iken, 2001 yılı IV. Döneminde yüzde 15.6'ya yükselmiştir.

Çalışanların yüzde 50'si kayıtsız

2001 yılı IV. Döneminde istihdam edilenlerin yüzde 27.7'si yaptığı işten dolayı Sosyal Sigortalar Kurumu'na, yüzde 10.5'i Emekli Sandığı'na, yüzde 11.1'i ise Bağ-Kur'a kayıtlı iken, yüzde 50.5'i herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı değildir. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların yüzde 63.4'ünü erkekler oluşturmaktadır.

Kentsel yerlerde, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmaksızın istihdam edilenlerin oranı yüzde 32.8 iken, kırsal yerlerde bu oran yüzde 72.8'dir. Türkiye genelinde herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların yüzde 63.8'i kırsal yerlerde olup, bunların yüzde 85.6'sı tarım sektöründe çalışmaktadır.

Sektörlere Göre İstihdam

2001 yılı IV. Döneminde istihdam edilenler tarım, sanayi, inşaat ve hizmetler olarak dört ana sektör ayrımında incelendiğinde, geçen yılın aynı dönemine göre sanayi ve hizmetler sektörlerinin payında bir artış, tarım ve inşaat sektörlerinin paylarında ise bir azalış gözlenmektedir. Geçen yılın aynı dönemine göre toplam istihdam içinde sanayi sektörünün payı yüzde 18.9'dan yüzde 19.5'e, hizmetler sektörünün payı yüzde 41.3'ten yüzde 43.1'e yükselirken, tarım sektörünün payı yüzde 32.8'den

yüzde 32.6'ya, inşaat sektörünün payı yüzde 6.9'dan yüzde 4.8'e düşmüştür.

Türkiye genelinde 6 milyon 432 bin kişi tarım sektöründe istihdam edilmekte olup, bunların yüzde 48.8'ini (3 milyon 139 bin kişi) ücretsiz aile işçileri oluşturmaktadır.

İstihdam Edilenlerin Eğitim Durumu

Türkiye genelinde istihdam edilenlerin yüzde 50.5'ini ilköğretim mezunları oluşturmaktadır. Bunu yüzde 17.9 ile lise ve lise dengi meslek, yüzde 10.4 ile ilköğretim, ortaokul ve orta dengi meslek okulu mezunları izlemektedir. Toplam istihdamın yüzde 9.8'ini ise yükseköğretim ve fakülte mezunları oluşturmaktadır. Kentsel yerlerde istihdam edilenlerin; yüzde 42.8'ini ilköğretim, yüzde 24.8'ini lise ve lise dengi meslek, yüzde 12.9'unu ilköğretim, ortaokul ve orta dengi meslek ve yüzde 15.5'ini ise yükseköğretim ve fakülte mezunları oluşturmaktadır. Kırsal yerlerde ise istihdam edilenlerin; yüzde 60.1'ini ilköğretim, yüzde 9.3'ünü lise ve lise dengi meslek, yüzde 7.1'ini ilköğretim, ortaokul ve orta dengi meslek ve yüzde 2.8'ini yükseköğretim ve fakülte mezunları oluşturmaktadır.

İstihdam edilen erkeklerin yüzde 51.9'unu ilköğretim, yüzde 19.7'sini lise ve lise dengi meslek, yüzde 12.5'ini ilköğretim, ortaokul ve orta dengi meslek ve yüzde 8.9'unu yükseköğretim ve fakülte mezunları oluşturmaktadır. İstihdam edilen kadınların ise yüzde 46.5'ini ilköğretim, yüzde 13'ünü lise ve lise dengi meslek, yüzde 4.4'ünü ilköğretim, ortaokul ve orta dengi meslek ve yüzde 12.4'ünü yükseköğretim ve fakülte mezunları oluşturmaktadır.

Dış borç arttı, iç borç geriledi

IMF kaynaklarından sağlanan dış kredinin etkisiyle dış borçlar arttı, iç borç stoku azalma eğilimine girdi. IMF kaynaklarından sağlanan 9,1 milyar dolarlık krediyle birlikte konsolide bütçe dış borç stoku 47 milyar 819 milyon dolara yükseldi. İç borç stoku ise 2001 yılını 122 katrilyon seviyesinde kapatmıştı. 2002 yılı Ocak ayında 128 katrilyona kadar yükselen stok Şubat ayı ortalarında 117 katrilyona geriledi.

Dış borç stoku

2001 yılı sonu itibariyle 37 650 Milyon ABD Doları olan Konsolide Bütçe Dış Borç Stoku Ocak 2002 itibariyle 977 Milyon ABD Doları net borçlanma (kur farkları dahil) sonucunda 38 627,7 ABD Doları'na ulaştı. Ocak ayında yapılan en önemli kullanım 600 Milyon ABD Dolarlık tahvil ihracından kaynaklandı.

Ocak 2002 itibariyle sözkonusu stok IMF Stand-by çerçevesinde 7 Şubat tarihinde yapılan 9,1 Milyar ABD

Dolarlık kullanım sonucunda 15 Şubat 2002 tarihi itibariyle 47 819,9 Milyon ABD Doları'na ulaştı.

İç borç stoku

- Hazine hesaplarına aktarılan ve dış borç stokuna eklenen 9,1 Milyar ABD Doları tutarındaki IMF kredisinin;

- 3,7 Milyar ABD Dolarındaki kısmi karşılığında 2001 yılında Merkez Bankası'na SDR karşılığı ihraç edilmiş olan, 2,96 Milyar SDR tutarındaki dövizde endeksli, vade ve faiz koşulları IMF kredisi ile aynı olan iç borçlanma senetleri erken itfa edilmiş ve 13.768,3 trilyon TL olan sözkonusu senet stoku 6.129,7 trilyon TL tutarında azaldı. Ayrıca, 2002 yılında IMF kredisi karşılığında ihraç edilen iç borçlanma senetleri için yapılması öngörülen faiz ödemelerinden yaklaşık 570 trilyon TL tasarruf sağlanmıştır.

- 3,5 Milyar ABD Doların tutarındaki kısmi ile daha önce Tasarruf Mev-

duat Sigorta Fonu'na (TMSF) ihraç edilmiş olan toplam 4,4 katrilyon TL nominal tutarındaki iç borçlanma senetleri işlemiş faizleri ile birlikte erken itfa edildi. Böylece, nakitdışı iç borç stoku 65,4 katrilyon TL tutarından 61,1 katrilyon TL tutarına indi ve 2002 yılı iç borç geri ödemeleri ise, Mart, Mayıs ve Eylül aylarında olmak üzere, yaklaşık 2,3 katrilyon TL tutarında azaldı.

Yine yapılan bu işlemler sonucunda 31.12.2001 tarihi itibari ile 122.199,1 Trilyon TL. olan iç borç stoku 15.02.2002 itibariyle 117.301,7 Trilyon TL'ye geriledi.

Konsolide bütçe dış borç stoku Milyon \$	
Aylar	Stok
Aralık 2001	37.650,0
Ocak 2002	38.627,7
15 Şubat 2002	47.819,9

İç Borç Stoku (Trilyon TL.)						
	Aralık 01		Ocak 2002 (***)		15.02.2002(***)	
Toplam	122,199.1	100.0	128,181.9	100.0	117,301.7	100.0
Kamu	80,615.5	66.0	84,962.0	66.3	74,222.4	63.3
Merkez Bankası	32,546.3	26.6	32,546.3	25.4	26,416.6	22.5
IMF	13,768.3	11.3	13,768.3	10.7	7,638.5	6.5
Bankacılık Sektörü Operasyonl.	18,778.0	15.4	18,778.0	14.6	18,778.0	16.0
Kamu Bankaları	22,722.2	18.6	25,469.5	19.9	25,469.5	21.7
Kağıda Bağlı	22,722.2	18.6	25,469.5	19.9	25,469.5	21.7
Kağıda Bağlı Olmayan	-	-	-	-	-	-
TMSF	15,122.2	12.4	15,122.2	11.8	10,831.1	9.2
Diğer Kamu(*)	10,224.8	8.4	11,824.0	9.2	11,505.2	9.8
Piyasa	41,583.6	34.0	43,219.9	33.7	43,079.3	36.7

(*) Kamuya yapılan ortalama satışlar dahil

(**) Aralık 2001 ve 2002'de TMSF Mevduat Devirleri (4,4 katrilyon TL) piyasa içinde gösterilmiştir.

(***) Geçici

Aday Ülkeler AB'yi fakirleştirdi

AB Komisyonu genişlemeden sonra bölgesel uyum süreci hakkındaki 2002 raporunu yayınladı. Rapora göre, AB'nin 15 üyeden 27 üyeye genişlemesi sonucunda, en zengin yüzde 10 bölgeyle en yoksul yüzde 10 bölge arasındaki gelir oranı 2.6'dan 5.8'e çıkacak 25 üyeli bir AB'de kişi başına düşen GSYH yüzde 13 azalacak. 27 üyeli AB'de ise bu düşüş yüzde 18 olacak. 2000 yılında AB'de yüzde 8.4 olan işsizlik oranı, müzakerelere başlamış 12 aday ülke ve AB ülkelerinden oluşan 27 ülke genelinde yüzde 9.3.

AB Komisyonu gelecekte 27 üyeli AB'de kişi başına düşen gelir temelinde üç ayrı grup öngörüyor. İlk grupta, kişi başına gelirin genişlemiş AB ortalamasının yüzde 120'inden yüksek olduğu Yunanistan, Portekiz ve İspanya dışındaki halihazırdaki AB ülkeleri; ikinci grupta bu üç AB ülkesi, Kıbrıs, Slovakya, Çek Cumhuriyeti (ortalama gelir, genişlemiş AB ortalamasının yaklaşık yüzde 87'i); ve üçüncü grupta ortalama kişi başına düşen gelirleri yüzde 41'i olan diğer aday ülkeler bulunuyor.

AB Komisyonu, genişleme sonucunda kişi başına düşen gelir seviyeleri değişeceği için, AB'nin halihazırda bölgesel fonlarından yararlanan bazı bölgelerinin bu fonlardan aday ülkelerin katılımından sonra yararlanamayacağını açıkladı. Bununla birlikte AB Komisyonu, birlik içinde uyumun artması

için uyum politikalarının sadece en yoksul bölgelerle sınırlandırılması gerektiğini savundu. Halihazırda, kişi başına düşen gelir düzeyi AB ortalamasının yüzde 75'inden az olan bölgeler bu tür fonlardan yararlanabiliyor.

Avrupa Birliği tarafından aday ülkelere yönelik hazırlanan son istatistiklerde açıklandı. Aday ülkeler arasında en yüksek gayri safi yurtiçi hasılaya Türkiye sahip, ancak kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla rakamlarında ise Türkiye, Bulgaristan'dan sonra sondan ikinci sırada yer alıyor. Bulgaristanda bu rakam 5400euro olurken, Türkiye'de 6400 euro. Kişi başına düşen GYIH'da 18500 euro ile Kıbrıs

ilk sırada ve onu 16100 euro ile Slovenya takip ediyor.

AB genelinde yıllık enflasyon artışı Ocak 2002 tarihinde yüzde 2.5 oldu. AB Komisyonu, Aralık 2001 tarihinde % 2.1'lik enflasyon oranına göre bu artışın euroya geçişin fiyatlar üzerinde yarattığı baskıya bağlanmaması gerektiğini savundu. Bu rakamların Almanya'da görülen enflasyon artışına bağlı olduğu belirtildi. Yapılan açıklamada AB Komisyonu ve Avrupa Merkez Bankası'nın enflasyon oranında artışı öngörmüş olduğu ve Ocak ve Şubat aylarında yaşanacak fiyat artışlarının 2002 yılı boyunca yüzde 2 sınırının altında kalmasının beklendiğini belirtildi.

Genel Ekonomik Göstergeler

	Uyumlaştırılmış Enflasyon 2000 (%)	Bütçe (Açık(-) veya Fazla (+) 1999 (GSYH'nın %'si)	Dış Borç 1999 (GSYH'nın %'si)
Bulgaristan	10.3	0.2	79.7
Kıbrıs	4.9	-4.0	160.9
Çek Cum.	3.9	-4.0	22.8
Estonya	3.9	-4.1	48.5
Macaristan	10.0	-5.4	56.1
Letonya	2.6	-5.3	25.2
Litvanya	0.9	-5.7	26.5
Malta	2.4	-7.8	227.7
Polonya	10.1	-2.1	31.1
Romanya	45.7	-2.1	25.2
Slovakya	12.7	-5.7	42.1
Slovenya	8.9	-1.3	24.2
Türkiye	54.9	-21.8	46.3
AB	2.1	-0.7	

Kaynak: Eurostat

Enflasyon beklentilerin altında

Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 2,6, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 6,8, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 91,8 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 72,1 artış gerçekleştirdi. Şubat ayındaki yüzde 2,6 oranındaki artışın 0,1'i devlet sektöründeki fiyat artışlarından, 2,5'i de özel sektördeki fiyat artışlarından kaynaklandı.

Tüketici Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 1,8, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 7,2, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 73,1 ve oniki aylık or-

talamalara göre yüzde 60,7 artış gerçekleşti. Tüketici fiyatlarındaki artışın ana harcama grupları itibariyle dağılımında 0,9'u gıda, içki ve tütün grubunda, -0,2'si giyim ve ayakkabı grubunda, 0,5'i konut grubunda, 0,1'i ev eşyası grubunda, 0,1'i sağlık grubunda, 0,2'si ulaştırma grubunda, 0,1'i lokanta, pastane ve otel grubunda, 0,1'i de çeşitli mal ve hizmetler grubundan kaynaklandı. Bölgeler itibariyle bakıldığında en yüksek artış yüzde 2,6'ı ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ve en düşük artışın da yüzde 1,1 ile Akdeniz Bölgesinde gerçekleştiği görüldü.

TEFE	ŞUBAT 2002	ŞUBAT 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,6	2,6
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	6,8	5,0
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	91,8	26,5
(01.03.2001-28.02.2002) - (01.03.2000-28.02.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	72,1	44,5

TÜFE	ŞUBAT 2002	ŞUBAT 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,8	1,8
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	7,2	4,4
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	73,1	33,4
(01.03.2001-28.02.2002) - (01.03.2000-28.02.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	60,7	48,9

		2002		2001									
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TEFE	Bir öncek aya göre değişim	4,2	2,6	10,1	14,4	6,3	2,9	3,3	3,5	5,4	6,7	4,2	4,1
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	4,2	6,8	15,6	32,2	40,5	44,5	49,3	54,6	62,9	73,8	81,1	88,6
TÜFE	Bir öncek aya göre değişim	5,3	1,8	6,1	10,3	5,1	3,1	2,4	2,9	5,9	6,1	4,2	3,2
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	5,3	7,2	10,7	22,1	28,3	32,3	35,5	39,5	47,7	56,6	63,3	68,5

Dünya muhasebecileri bilgiye dayalı ekonomiyi tartışacak

Onaltıncı Dünya Muhasebeciler Kongresi 18-21 Kasım 2002 tarihlerinde Hong Kong'da toplanacak. Kongrenin ana temasını bilgiye dayalı ekonomide fırsatlar oluşturacak.

Kongre teknik program açıklamasında, **"Muhasebe tekniklerinin bir tek küresel standart etrafında bütünleşmesiyle meslek küresel düzeyde tutarlı bir raporlama sistemine yönelmektedir. Bunun ardından meslek camiasının, eski ekonomi kavramlarının ve muhasebe prensiplerinin, zihinsel sermayeye dayalı şirketler için hala geçerli olup, olmadığını mütalaa etmesi gerekir. Bilgiye dayalı ve sınırları olmayan bir iş ortamı ortaya birçok soru çıkarmaktadır.**

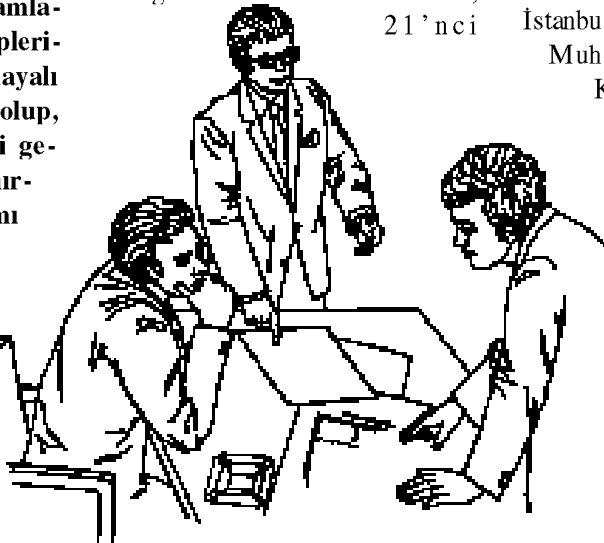
- Muhasebeciler için başlıca fırsatlar ve tehditler nelerdir?
- İş dünyası ne tür desteklere ihtiyaç duymaktadır?

- Mesleki düzenlemeleri yapanların karşılaştıkları meseleler nelerdir?

- Sermaye temin edenlerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?" temaları yer aldı.

Ayrıca, kongrede, bilgi yönetim kültürü, teknoloji, bilginin ticari hale getirilmesi, küresel düzeyde mesleki düzenleme yapan kuruluşlar, ana temanın altındaki başlıkları oluşturuyor.

Kongrenin ikinci bölümünde, 21'nci

yüzyıl için muhasebecinin yeniden tanımlanması, yeni kimlik nedir, muhasebecilerin başarılı olmak için sahip olmaları gereken yetenekler ve zihinsel özellikler nelerdir? sorularına cevap aranacak.

Türkiye Muhasebe Kongresi

Geleneksel olarak düzenlenen ve Türkiye'deki görüş ve düşünceleri, dünya muhasebe kongresine taşıyan Türkiye Muhasebe Kongresi 10-12 Ekim 2002 tarihlerinde İstanbul'da toplanacak. Türkiye Muhasebe Kongresi Hazırlık Kurulu'da çalışmalarına başladı.

Dünya Kongresi ile uyumlu bir ana tema etrafından bilgi teknolojisinde meydana gelen gelişmelerin muhasebe mesleğine katkısı değerlendirilecek.

Oluşturulacak düzenleme ve bilim kurulları kongreye ilişkin düzenleme ve çalışmaları yürütecek.

Dünya ekonomisi

Savaş harcamaları

ABD ekonomisini büyüttü

Amerika Birleşik Devletleri'nde güncellenen son verilere göre 2001 yılı üçüncü üç aylık döneminde gayri safi yurtiçi hasıla yüzde 1,3 oranında gerilemişti. Ülke ekonomisinin 2001 yılı dördüncü üç aylık döneminde, yüzde 1,0 civarında daralması beklenirken söz konusu dönemde Amerikan ekonomisi yüzde 0,2 oranında büyüme kaydetti. özellikle tüketim ve kamu harcamalarındaki yüksek seviyedeki artışlar, 2001 yılının son üç aylık döneminde ekonomideki pozitif büyüme oldukça etkili oldu. Aralık ayında tüketim harcamaları yüzde 5,4 oranında artarken, bu oran daha çok otomobil satışlarındaki yükselmeden kaynaklandı. Yılın aynı döneminde kamu harcamaları yüzde 9,2 oranında artış gösterirken, Afganistan'daki savaş nedeniyle artan savunma ve güvenlik harcamaları 9,2 oranındaki artışta önemli rol oynadı.

2001 yılı geneli için bakıldığında, ekonomik büyüme konusunda bir önceki yıla göre önemli bir yavaşlama göze çarpmakta. Amerika Birleşik Devletleri'nde 2000 yılı büyüme oranı yüzde 4,1 seviyesinde iken, 2001 yılında bu oran yüzde 1,1 seviyesine geriledi. Amerikan ekonomisi 2001 yılı büyüme oranı, 1991 yılında sona eren durgunluktan bu yana yıllık bazda görülen en

düşük büyüme oranına tekabül etti.

Japonya ekonomisi 2001 yılının üçüncü üç aylık döneminde yıllık yüzde 0,5 oranında gerilerken, bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 2,2 oranında küçüldü. Ülkede iflas eden şirketlerin sayısı ve işsizlik oranı artmaya devam ediyor. Japonya'da iflas eden şirketlerin sayısı 2001 yılında yüzde 1,9 oranında artarak 19 bin 441'e yükseldi. 2001 yılı, ülkede İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en çok iflasın yaşandığı ikinci yıl oldu. İşsizlik oranı Ekim ayında yüzde 5,4, Kasım ayında yüzde 5,5 iken, Aralık ayında yüzde 5,6'ya yükselerek son elli yılın en yüksek düzeyine çıktı. Ülkede işsiz kalan insan sayısı 3 milyon 600 bine ulaştı. Japonya'da artan iflaslar, işsizlik ve ücretlerdeki düşüş nedenleriyle tüketimde de düşüş sürüyor. Ülkede hanehalkı tüketim harcamaları Aralık ayında aylık yüzde 6,0 oranında azalırken, bu gerileme yıllık bazda yüzde 6,6 olarak gerçekleşti.

Almanya ekonomisi 2001 yılının üçüncü üç aylık döneminde bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 0,6 oranında gerilemiş, yıllık olarak ise yüzde 0,3 oranında büyüdü. Ülkede 2002 yılına ait büyüme tahminleri yüzde 1,25'ten yüzde 0,75'e düşürüldü. Bunun yanı sıra

Avrupa Merkez Bankası'nın faizleri 2001 yılı içerisinde dört kez düşürmesi ve ABD ekonomisindeki canlanma belirtileri ile birlikte Almanya ekonomisinin bu yılın ikinci yarısından itibaren tekrar hız kazanması beklenmektedir. Büyümedeki olumsuz gelişmelerle birlikte, ülkedeki işsizlik oranında Ekim ayından bu yana artış sürmektedir. Ekim ayında yüzde 9,0, Kasım ayında yüzde 9,2, Aralık ayında yüzde 9,6 oranında gerçekleşen işsizlik oranı 2002 yılı Ocak ayında yüzde 10,4 seviyesine ulaşmıştır. Almanya'da işten çıkarmaların hız kazanması nedeniyle, sendikalar iş güvencesinin artırılması konusunda hükümeti zorlamaktadır. Bunun yanı sıra artan enflasyona paralel olarak hükümetten yüzde 6,5'lik bir ücret artışı talep edileceği açıklanmıştır. Aralık ayında imalat sanayi siparişleri aylık yüzde 8,4, yıllık bazda ise yüzde 9,3 oranında gerilemiştir. Almanya ekonomisindeki olumlu bir gelişme Aralık ayında sanayi üretimindeki artış olmuştur. Söz konusu ayda sanayi üretimi yüzde 1,9 oranında yükselmiştir. Sanayi üretimindeki bu artış Almanya ekonomisinde iyileşme yönündeki beklentileri artırmıştır. Bu olumlu gelişmenin yanı sıra Almanya'da iş dünyasının güvenini gösteren IFO endeksi Ocak ayında da artarak son beş aydaki

yükseliş eğilimini sürdürmüş ve ülke ekonomisindeki iyileşme umutlarını artırmıştır. 2002 yılının ikinci yarısında ekonominin içinde bulunduğu durgunluktan tamamen çıkması beklenmektedir. Almanya'da tüketici fiyatları 2001 yılı Aralık ayında bir önceki aya göre yüzde 0,1 oranında artarken, fiyatlar yıllık bazda yüzde 1,7 oranında yükselmiştir.

İngiltere'de 2001 yılı dördüncü üç aylık döneminde gayri safi milli hasıla bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 1,0 oranında artarken, yıllık olarak ise, 1,9 oranında büyüdü. Ülkede büyüme devam ederken yılın son üç aylık döneminde sanayi üretiminde önemli bir gerileme kaydedildi. Söz konusu dönemde sanayi üretimi üçüncü üç aylık döneme göre yüzde 2,1 oranında gerilerken, yıllık bazda düşüş yüzde 4,7 oranında gerçekleşti. Sanayi üretimi alt kalemleri incelendiğinde, yılın son üç aylık döneminde imalat sanayi üretimi bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 1,7 oranında, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise yüzde 5,6 oranında geriledi.

Euro alanında 2001 yılı üçüncü üç aylık döneminde gayri safi yurtiçi hasıla bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 0,1, yıllık olarak ise yüzde 1,4 oranında büyüdü. Söz konusu dönemde büyümenin kaynağı yavaşlamasına rağmen, hanehalkının özel tüketim harcamalarında

gözlenen artışa bağlanmaktadır.

Latin Amerika ülkelerine bakıldığında ekonomik büyümede önemli bir durgunluk gözlenmektedir. Özellikle Arjantin, Meksika ve Brezilya durgunluktan en çok etkilenen ülkeler olmuşlardır. Latin Amerika ekonomilerinde sanayi üretimi Kasım ve Aralık aylarında yıllık bazda önemli gerileme göstermiştir.

Brezilya'da gayri safi milli hasıla 2001 yılının üçüncü üç aylık döneminde yıllık yüzde 0,3 oranında gerilerken, Aralık ayında fiyatlar yıllık bazda yüzde 9,4 oranında artış

göstermiştir.
O c a k
a y 1

enflasyonunun ise, hız kesmesine rağmen, yüzde 3,5'lik 2002 yılı enflasyon hedefine göre

yüksek çıkması nedeniyle Brezilya Merkez Bankası gösterge faiz oranlarını indirmeyi düşünmemektedir. Buna paralel olarak, ülkede enflasyon yeterince yavaşladığı takdirde faiz oranlarının düşürüleceği açıklanmıştır. Bununla beraber, azalan enflasyon ve faiz oranlarıyla birlik-

te 2002 yılında ekonomik büyümenin yüzde 2,5 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Asya ekonomilerinde büyüme oranları göz önüne alındığında en başarılı ülke Çin iken en zayıf ülke Singapur olmuştur. 2001 yılının üçüncü üç aylık döneminde Çin ekonomisi yıllık yüzde 7,0 oranında büyüme kaydederken, Singapur ekonomisi aynı dönemde yıllık yüzde 5,6 oranında gerileme göstermiştir. Yılın son çeyreğinde ise Singapur ekonomisi aynı dönemde yıllık yüzde 5,6 oranında gerileme göstermiştir. Yılın son çeyreğinde ise Singapur ekonomisindeki daralma yıllık yüzde 7,0 oranında gerçekleşmiştir. Çin ekonomisinde büyümedeki olumlu gelişmenin yanında, ülkede tüketici fiyatları Aralık ayında yıllık yüzde 0,3 oranında gerilemiştir.

Doğu Asya ekonomilerinde sanayi üretimi düşmeyev devam etmektedir. Aralık ayında, Singapur sanayi üretiminde yüzde 22,1'lik yüksek bir gerileme ya-

şamıştır. Aynı dönemde Çin ve Güney Kore sanayi üretimleri sırasıyla yüzde 8,7 ve yüzde 3,3 oranlarında büyüme kaydetmiştir. Bu gelişmelerin yanı sıra Japon yeninin ABD doları karşısında değer kaybetmesi, diğer Asya ülkeleri ulusal para birimlerinde domino etkili değer kayıplarına neden olmaktadır.

Doğu Avrupa ülkelerine bakıldığında Rus ekonomisi 2001 yılı üçüncü üç aylık döneminde yıllık yüzde 4,9 oranında büyümüştür. Doğu Avrupa ülkeleri genelinde Aralık ayında fiyatlarda artış gözlenmiştir. Rusya'da tüketici fiyatları söz konusu ayda yüzde 1,6 artmış ve yıllık enflasyon yüzde 18,6'ya yükselmiştir.

Akdeniz Muhasebeciler Federasyonu Genel Kurulu Ankara'da yapıldı

Serao Başkan, Türker Başkan Vekili

Akdeniz Muhasebeciler Federasyonu (AMF) Genel Kurulu 18 Şubat 2002 Pazartesi günü Ankara'da TÜRMOB Konferans Salonu'nda yapıldı.

Genel Kurul'da AMF Konsey Üyeliği'ne TÜRMOB Başkanı Mustafa ÖZYÜREK seçildi.

Federasyon Başkanlığı'na İtalya'dan Francesco Serao, Başkan Vekilliği'ne ise TÜRMOB'u temsilen İstanbul Milletvekili Masum Türker seçildi.

1999 yılında kurulan Akdeniz Muhasebeciler Federasyonu; Fransa, Mısır, Yunanistan, İtalya, İspanya, İsrail, Kıbrıs, Romanya, Malta meslek örgütleri ile Fransızca Konuşan Ülkeler Federasyonu üyelerinden meydana geliyor.

Ankara'da gerçekleşen genel kuruldan önce verilen yemeğe, Türkiye'nin Mısır Büyükelçisi M.F. El Shazly, İsrail Büyükelçisi David Sultan ve İtalyan Büyükelçiliği Ateşesi'de katıldı.

Genel Kurula Türkiye'yi temsilen TÜRMOB Genel Başkanı Mustafa Özyürek, TÜRMOB Eski Genel Başkan Yardımcısı, İstanbul Milletvekili Masum Türker, İtalya adı-

na Francesco Serao, İspanya'dan Agustín Lopez Casuso, Romanya'dan Marin Toma, İsrail'den Morris Kanne, Yunanistan'dan Haris Alamanos, Tunus'dan Raphael Gualino, Mısır'dan Hazem Hassan ve Kıbrıs'dan Ninos Hadji-rousos katıldı.

Federasyon Başkanı Hazem Hassan Genel Kurul'un açılışında yaptığı konuşmada, kısa süre önce kurulmuş olmasına karşın Akdeniz Ülkeleri Muhasebeciler Federasyonu'nun büyük başarı kazandığını açıklayarak, **"Bu başarıda başta Masum Türker olmak üzere icra Kurulu'nun büyük katkısı olmuştur. İtalyan Örgütü'nün Federasyonun sekreteryasını istlenerek sağladığı katkılarda gelişimimize ivme katmıştır. Akdeniz ülkeleri nin müşterek tabiiatları bu başa rının yakalanmasında önemli ol muştur. Hedeflediğimiz çalışma ları önemli ölçüde başarıyla ta mamladık. Muhasebe ve denetim standartlarının geliştirilmesine katkı sağlamak Federasyonumu zun temel hedeflerindendir"** dedi.

Federasyon Başkanlığı'nı Mısırlı Hazem Hassan'dan devralan Francesco Serao yaptığı konuşmada **"Birbirine benzer tabiat özellikle**

rine, sıcak kanlı sevecen insanla ra sahip akdeniz ülkeleri bu Federasyon sayesinde, dostluklarını ve dayanışmalarını artıracaklardır.

Federasyona üye ülkelerde muhasebe uygulamalarında uyumu ve uluslararası muhasebe ve denetim standartlarının uygulanmasını sağlamaya çalışacağız. Türkiye'yi temsil eden TÜRMOB Federasyonunun kurulmasında ve gelişmesinde en büyük desteği vermektedir" dedi.

Genel Kurul'un kapanışında bir konuşma yapan TÜRMOB Başkanı Mustafa Özyürek, kuruluş aşamasında tüm güçlükleri başarılı bir şekilde aşarak federasyonun oluşmasına büyük emek veren, Hazem Hassan'a teşekkür etti. Özyürek, Francesco Serao ve Masum Türker'in gelecek dönemde bu başarıları devam ettireceğine inandığını belirterek, **"Türkiye ve TÜRMOB Federasyonunun gelişmesi ve daha çok uluslararası nitelikli bir kuruluş olması için elinden geleni yapacaktır"** dedi.

Genel Kurul'da 2002 Kasım ayı sonunda KOBİ-Bilgi Teknolojisi konulu bir konferans düzenlenmesine de karar verildi.

Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak (Trilyon)			Reel Artış (Enflasyondan Arındırılmış)*	2002 Yılı Bütçe Hedefi
	2001	2002	Artış (%)		
Gelirler	3.101	5.086	64.0	-5.2	71.218
Genel Bütçe Gelirleri	2.993	4.948	65.3	-4.6	70.918
Vergi Gelirleri	2.498	3.888	55.6	-10.4	57.911
Gelirden Alınan Vergiler	887	1.064	19.9	-30.6	19.027
Gelir Vergisi	751	1.031	37.3	-20.8	15.401
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	1	2	100.0	15.6	
Kurumlar Vergisi	11	24	118.1	21.3	3.595
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	5	10	100.0	15.6	
Servetten Alınan Vergiler	124	188	51.6	-12.7	695
Motorlu Taşıtlar Vergisi	121	186	53.7	-11.5	669
Mal ve Hizmetlerden Alınan V.	1.143	2.059	80.1	4.0	28.625
Dahilde Alınan KDV	496	895	80.4	4.2	10.608
Taşıtlar Alım Vergisi	11	9	-18.1	-52.6	490
Akaryakıt Tüketim Vergisi	314	638	103.1	21.0	10.509
Banka ve Sigorta Muameleleri V.	92	105	14.1	-34.1	1.588
Özel İletişim Vergisi	36	57	58.3	-8.6	975
Özel İşlem Vergisi	21	44	47.7	-15.0	465
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	344	576	67.4	-3.4	9.560
İthalde Alınan KDV	314	538	71.3	-1.1	8.892
Vergi Dışı Normal Gelirler	215	544	153.0	44.5	7.007
Katma Bütçe Öz Gelirleri	107	138	28.9	-25.4	300

*Hesaplama TÜFE % 73,2 olarak alınmıştır.

EKONOMİK VERİLER

	2002	2001	2000	Değ. (%)	
Fiyat Artışları (%)					
- TEFE					
Şubat	2,6	2,6	4,1		
Şubat - Aralık	6,8	5,0	10,1		
Yıllık	91,8	26,5	67,5		
- TÜFE					
Şubat	1,8	1,8	3,7		
Şubat - Aralık	7,2	4,4	8,7		
Yıllık	73,1	33,4	69,7		
Bütçe Dengesi (Ocak; Trilyon TL)	-5.354	-36	-1.591	14.772.2	
- Gelirler	5.086	3.101	2.041	64.0	
- Harcamalar	10.440	3.136	3.632	232.9	
Faiz Dışı Harcamalar	3.657	1.809	1.561	102.2	
Faiz Harcamaları	6.783	1.327	2.071	411.2	
Faiz Dışı Denge	1.429	1.292	480	10.6	
İç Borç Stoku (Ocak; Trilyon TL)	128.140	122.157	36.421	4.9	
Tahvil	107.865	102.128	34.363	5.6	
Bono	20.275	20.029	2.058	1.2	
Teşviğe Bağlanan Yatırımlar (Yıllık; Trilyon TL)	10.599	8.761	4.643	21.0	
Dış Ticaret (2001 Ocak-Aralık, Milyon \$)					
- İhracat		31.186	27.774	12,3	
- İthalat		40.506	54.502	-25,7	
Denge		-9.320	-26.727	-65,1	
	2001	2000	1999	Değ. (%)	
GSMH (2001 Dokuz Aylık; 2000 ve 1999 Yıllık)	-8.3	6.3	-6.1		
GSMH (Birinci Üç Aylık Dönem)	-4.4	4.2	-7.9		
GSMH (İkinci Üç Aylık Dönem)	-11.4	5.4	-3.7		
GSMH (Üçüncü Üç Aylık Dönem)	-8.5	7.2	-7.6		
GSMH (Dördüncü Üç Aylık Dönem)		7.8	-4.9		
GSMH (Trilyon TL) (Cari Fiyatlarla)		125.596	78.283	60.4	
GSMH (Milyon \$)		199.986	185.288	7.9	
Kişi Başına Ulusal Gelir (\$)		2.948	2.880	2.4	
Cari İşlemler Dengesi (Ocak-Kasım; Milyon \$)	3.536	-9.110		-	
- Döviz Geliri	52.773	54.286		-2.8	
- Döviz Gideri	49.237	63.396		-22.3	
Sermaye Hareketleri	-12.384	9.537		-	
Dış Borç Stoku (2001 Eylül, 2000 ve 1999 Yılına; Milyon \$)	118.848	119.602	103.138	-0.6	
Kısa Vadeli	20.839	28.912	23.472	-27.9	
Orta ve Uzun Vadeli	20.029	2.058	3.237	873.2	
Yabancı Sermaye İzinleri (Ocak-Eylül; Milyon \$)	2.004	1.937	1.254	3.5	
	2002	2001	2000		
(Milyar TL)	8 Şubat	01 Şubat	28 Aralık	09 Şubat	26 Aralık
Emisyon	5.444.047	5.149.928	5.328.876	3.002.866	3.772.411
Para Arzı					
- M1	10.379.985	10.750.099	10.502.076	6.659.028	8.209.624
- M2	47.185.900	46.805.707	46.229.233	31.882.830	32.812.563
- M3	49.520.955	49.999.681	49.831.298	33.483.833	34.957.467
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	44.029.091	44.698.070	44.166.634	30.256.049	30.854.282
- Vadeli Tasarruf	32.037.840	31.683.114	31.142.573	21.773.434	21.011.698
- Vadesiz Tasarruf	3.062.278	3.852.497	2.603.418	2.585.452	2.939.556
- Vadeli Ticari	4.768.075	4.372.494	4.584.584	3.450.368	3.591.241
- Vadesiz Ticari	2.313.013	2.517.645	3.098.278	1.331.634	2.054.864
- Resmi Mevduat	1.847.885	2.272.320	2.737.781	1.115.161	1.256.923
Kredi Stoku	34.429.927	33.983.741	34.693.942	28.401.538	27.775.055
- Tüm Banka Kredileri	31.118.050	33.233.741	33.943.942	27.899.791	27.273.331
- M.B. Kredileri	750.000	750.000	750.000	501.747	501.724
Bank. El. Tah. ve Bono	17.811.100	34.351.953	44.301.618	15.139.004	10.843.431

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Şubat 2002** - 4389 Sayılı Bankalar Kanununun Geçici 4 üncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Özel Bağımsız Denetimin Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik.
- Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PiGM/AFİP 2002-8)
- 02 Şubat 2002** - Tahsilat Genel Tebliği (Seri No:421)
- Tahsilat Genel Tebliği (Seri No:422)
- 03 Şubat 2002** - 2002/3592 Akaryakıt Tüketim Vergisi Tutarlarının Tespitine İlişkin Karar
- 05 Şubat 2002** - 2002/3581 6772 Sayılı Kanun Kapsamına Giren Kurumlarda Çalışan İşçilere Yapılacak İla- ve Tediyeğin Sürelerinin Düzenlenmesi Hakkında Karar.
- Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PiGM/AFİP 2002-9)
- Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PiGM/AFİP 2002-10)
- 07 Şubat 2002** - Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No:3)
- Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No:260)
- 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 16 ve 17 nci Maddelerinde Düzenlen- miş Olan İdari Para Cezalarının 31/12/2002 Tarihine Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırıldı- ğının Duyurulmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:2002/1)
- 07 Şubat 2002** - 2002/3601 2002 Mali Yılında Uygulanacak “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine Yapılacak Yolculuklarda Verilecek Gündeliklere İlişkin Karar” ile “Yurt Dışı Gündeliklerine Dair Ka- rar”ın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar.
- 2002/3606 2001 ve İzleyen Takvim Yılları İçin İndirimli Orana Tabi İşlemlerde İade Edile- cek Verginin Alt Sınırının Tespitine İlişkin Karar
- 11 Şubat 2002** - Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile Başbakanlık Hazine Müsteşar- lığı’nın 91-32/5 Sayılı Tebliğine İlişkin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Genelgesi (Sa- yı:2002/2)
- 13 Şubat 2002** - 2002 Yılı Ocak Ayına Ait Vergi Resim ve Harç İstisnası Belgelerinin Sektörel Dağılımı Hak- kında Tebliğ.
- 14 Şubat 2002** - Tahsilat Genel Tebliği (Seri No:423)
- Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PiGM/AFİP 2002-11)
- 15 Şubat 2002** - (Mükerrer) 2002 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Seri No:10) (Tedavi Yardımı)
- 2002 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (ayrıntılı Harcama Programı) (Sıra No:9)
- 20 Şubat 2002** - Gümrük Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Geçici İthalat) (Seri No:2)
- 28 Şubat 2002** - Emeklilik Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik.
- Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik.
- Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik.
- Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar
- Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PiGM/AFİP 2002-12)

Vergi Takvimi

- 07.03.2002** Şubat 2002 Dönemi 4705 Sayılı Kanuna Göre Tahsil Edilen Özel İşlem Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 07.03.2002** Şubat 2002 Dönemi Çeklere ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 11.03.2002** 16-28 Şubat Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.03.2002** Şubat 2002 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 20.03.2002** Şubat 2002 Dönemi Özel İşlem Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.03.2002** Şubat 2002 Dönemi Faiz Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 25.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.03.2002** 1-15 Mart Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 25.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Röntgen Filmlerinden Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Her Türlü İspirtolar ve Füzel Yağından Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Tütün Mamüllerine İlişkin Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Oyun Kağıtlarından Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkollü İçkilere İlişkin Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkolsüz İçeceklerden Alınan Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.03.2002** Şubat 2002 Dönemine ait Sair Şarap ve Biralara İlişkin Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi

Şubat 2002 Kronoloji

01 Şubat Hazine Stand-by koşullarını tamamladığını açıkladı. Yerbilimci Prof. Dr. Aykut Barka öldü.

02 Şubat Dünya Ekonomik Formu toplantılarında Türkiye ele alındı.

03 Şubat Afyon İli Sultandağı merkezli 6 büyüklüğünde meydana gelen depremde 43 kişi hayatını kaybetti, büyük maddi hasar oldu.

04 Şubat IMF İcra Direktörleri Kurulu 18'nci Stand-by anlaşmasını onayladı.

05 Şubat IMF'e verilen niyet mektubunda kamuda çalışan 50 bin kişinin emeklilik yöntemi ile istihdamının azaltılacağı taahhüt edildi.

06 Şubat Türk Ceza Kanununun 312 ve 159'ncu maddeleri değiştirildi. Türk siyasetinin duayenlerinden Osman Bölükbaşı öldü. Etibank'ın eski sahibi Dinç Bilgin, Cavit Çağlar ile Nail Keçeli tahliye edildi.

07 Şubat ANAP Milletvekili ve eski Başbakanlardan Yıldırım Akbulut partisinden istifa etti.

08 Şubat Başbakan Bülent Ecevit'e cevabi bir mektup yazan Irak Lideri Saddam, BM Denetçilerini ülkesine kabul etmeyeceğini bir kez daha açıkladı.

09 Şubat İngiliz Kraliyet ailesinden Prenses Margaret öldü.

10 Şubat ABD, Irak ve İran'a ilişkin tutumunu sertleştirdi.

11 Şubat Avrupa Birliği ve İslam Konferansı Örgütü Ortak Forumu toplantısı için 71 ülke temsilcisi ve 42 ülke Dışişleri Bakanı İstanbul'a geldi. ANAP eski Genel Başkanı Yıldırım Akbulut DYP'ye katıldı.

12 Şubat 11 Eylül saldırısının ardından oluşan gerginliğe karşı Türkiye, Hristiyan Avrupa ile Müslüman ülkeleri İstanbul'da buluşturdu. Burada ortaya çıkan görüşler doğrultusunda İstanbul ruhu doğdu.

13 Şubat İKB-AB Ortak Forumu İsmail Cem'in kapanış konuşması ile sona erdi. Forumun devamlılığı konusunda görüş birliği sağlanamadı.

14 Şubat Dünya Bankası Başkan Yardımcısı Johannes Linn Ankara'da çeşitli kuruluşları ziyaret ederek Dünya Bankası'nın Türkiye'ye yatırımlar konusunda yardımcı olacağını söyledi.

15 Şubat Türkiye 267 askerini Barış Gücünde görev almak üzere Afganistan'a gönderdi.

16 Şubat Alevi Bektaşî Kuruluşları Birliği Derneği'nin kapatılması tepki topladı.

17 Şubat Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kıvrıkoğlu, Avrupa'nın PKK'dan çekindiğini söyledi.

18 Şubat Susurluk Çetesi sanıklarından Ali Fevzi Bir ile birlikte bazı hakemler ve antrenörlerinde içinde yer aldığı iddia edilen futboldaki şike çetesi iddiaları Meclis gündemine taşındı.

19 Şubat AB'nin Ankara Temsilcisi Karen Fogg'un elektronik postalarının kamuoyuna açıklanması üzerine AB Komisyonu Türkiye'deki personelinin fizik güvenliğinin ve haberleşme özgürlüğünün sağlanmasını istedi.

20 Şubat Merkez Bankası gecelik faizleri iki puan indirdi.

21 Şubat Eğitim personeli, postacılar, emniyet hizmetleri personeli ile basın kimlik kartı sahipleri kamuda indirimli tarifelerin kaldırılmasına ilişkin kanundan muaf tutuldu. Susurluk davası kapsamında 6 yıl ağır hapis cezasına çarptırılan Özel Hareket Dairesi eski Başkanvekili İbrahim Şahin Metris Cezaevine konuldu.

22 Şubat Pakistan'ın Karaçi kentinde 23 Ocak'ta kaçırılan The Wall Street Journal Gazetesi muhabiri Daniel Pearl'ın öldüğü açıklandı.

23 Şubat Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Zeki Çakan, Diyarbakır'da Arap Ülkelerindeki kalitede petrol bulunduğunu açıkladı.

24 Şubat ABD Genelkurmay Başkanı Richard Myers, ABD Başkanı George Bush'un Irak'a karşı güç kullanma kararı vermesi halinde Amerikan Ordusunun harekete geçmeye hazır olduğunu söyledi.

25 Şubat İngiltere Başbakanı Blair, Başbakan Bülent Ecevit'i arayarak Afganistan'daki Barış Gücü konusunu görüştü.

26 Şubat Avrupa Birliği'ne taahhüt edilen orta vade hedeflerden idam cezasının kaldırılması konusunda koalisyon ortakları uzlaşamayınca konunun askıya alınmasına karar verildi.

27 Şubat Türk ABD Ekonomik Ortaklık Komisyonu toplantısında Türkiye ile ABD arasında nitelikli endüstri bölgeleri kurulmasına karar verildi.

28 Şubat Avrupa Parlamentosu Geney Kafkasya Raporunu ve bu rapor bağlamında Ermeni soykırımı ile ilgili iddiaların yer aldığı bir karar tasarısını onayladı.